

Arbetsmarknadsutskottets betänkande**1977/78: 23****med anledning av propositionen 1977/78: 100 såvitt gäller Regional utveckling jämte motioner**

I betänkandet behandlas ur propositionen 1977/78: 100 bilaga 17 (industridepartementet) dels avsnittet C. Regional utveckling (s. 80—108), dels anslaget på kapitalbudgeten V:14 Regionalpolitiskt stöd: Lokaliseringslån (s. 247—248).

I anslutning till propositionen tar utskottet upp 44 under allmänna motionstiden väckta motioner.

Propositionen

Regeringen har efter föredragning av statsrådet Åsling föreslagit att riksdagen skall

1. medge att under budgetåren 1973/74—1978/79 regionalpolitiskt stöd får beviljas — utöver outnyttjat utrymme av de ramar för beslut om regionalpolitiskt stöd som fastställts för treårsperioden 1970/71—1972/73 — med sammanlagt högst 4 800 000 000 kr. med den huvudsakliga fördelning som angetts i propositionen,

2. godkänna vad som förordats i fråga om försöksverksamheten med könskvotering vid vissa former av regionalpolitiskt stöd och regionalpolitiskt stöd vid marknadsföringsåtgärder,

3. till Regionalpolitiskt stöd: Bidragsverksamhet för budgetåret 1978/79 anvisa ett förslagsanslag av 273 300 000 kr.,

4. till Särskilda stödåtgärder i glesbygder för budgetåret 1978/79 anvisa ett reservationsanslag av 21 000 000 kr.,

5. till Bidrag till kommunala industrilokaler för budgetåret 1978/79 anvisa ett reservationsanslag av 30 000 000 kr.,

6. medge att för budgetåret 1978/79 statlig garanti för lån i lokaliseringssyfte till rörelsekapital m.m. beviljas med sammanlagt högst 30 000 000 kr.,

7. till Regionalpolitiskt stöd: Lokaliseringslån för budgetåret 1978/79 anvisa ett investeringsanslag av 600 000 000 kr.

Behandlas i
utskottets
yttr. s. hemst. p.

Motionerna

1977/78: 276 av Nils Hjorth m. fl. (s)	15	8
I motionen yrkas att riksdagen beslutar att Älvkarleby, Tierps och Östhammars kommuner tillföres det allmänna stödområdet.		
1977/78: 386 av Åke Gustavsson m. fl. (s)	36	43
I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att initiativ bör tas för att diskutera en omlokalisering av jordbrukets föreningsrörelse till Jönköping.		
1977/78: 392 av Bo Lundgren (m) och Wiggo Komstedt (m)	40	52
I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till omprövning av befolkningsramarna för länens planering i enlighet med vad som anförts i motionen.		
1977/78: 486 av Hagar Normark (s) och Åke Gillström (s)	16	13
I motionen yrkas att riksdagen beslutar		
1. att hos regeringen hemställa om en översyn av gällande regler för kontroll och uppföljning av lokaliseringsstöd i enlighet med vad i motionen anförts,		
2. att hos regeringen hemställa att i denna översyn också tas in behovet av ökade resurser för länsstyrelserna i berörda län vid en skärpning av denna kontroll och uppföljning så att effektiv bevakning av samhällets lokaliseringsstöd uppnås.		
1977/78: 487 av Lars Schött (m) och Ingrid Andersson (m)	15	11
I motionen yrkas att riksdagen som sin mening uttalar, att även Vimmerby och Hultsfreds kommuner skall ingå i den grå zonen.		
1977/78: 607 av Georg Andersson m. fl. (s)	24	26
I motionen yrkas att riksdagen ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av åtgärder för ökad sysselsättning i Norrlands inland.		
1977/78: 608 av Frida Berglund m. fl. (s)		
I motionen yrkas att riksdagen beslutar		
1. att försöksverksamhet med stöd för upprustning och nyuppförande av stugor för uthyrning i inre stödområdet startas,	19	20
2. att försöksverksamheten utvärderas efter tre år,	19	20
3. att till särskilda stödåtgärder i glesbygd för budgetåret 1978/79 anvisas ett reservationsanslag av 28 500 000 kr.,	20	21
4. att till bidrag till kommunala industrilokaler för budgetåret 1978/79 anvisas ett reservationsanslag av 22 500 000 kr.	20	22

	Behandlas i utskottets	
	ytr. s.	hemst. p.
1977/78: 613 av Eric Jönsson m. fl. (s) I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts rörande insatser att främja sysselsättningen och näringslivets utveckling i Malmöregionen.	40	49
1977/78: 615 av Arne Nygren m. fl. (s) I motionen yrkas att riksdagen hemställer hos regeringen om åtgärder som kan motverka den för Norrland negativa utvecklingen av regionalpolitiken som redovisats i motionen.	23	25
1977/78: 616 av Yngve Nyquist m. fl. (s) I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om att Idre och Särna församlingar av Älvdalens kommun samt Transtrands församling av Malungs kommun får utgöra geografiskt område för en försöksverksamhet med ekonomiskt stöd till såväl upprustning som nybyggnad av fritidshus för uthyrning.	19	20
1977/78: 617 av Martin Segerstedt m. fl. (s) I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller att ett statligt industricentrum inrättas snarast i Ånge.	28	31
1977/78: 809 av Arne Blomkvist m. fl. (s) I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande behovet av samhällsinsatser i Skaraborgs län.	34	41
1977/78: 810 av Wivi-Anne Cederqvist (s) och Olle Westberg i Hofors (s) I motionen yrkas att riksdagen som sin mening uttalar att regeringen vid företags nyetablering eller utlokalisering medverkar till att en differentiering av näringslivet på bruksorterna i Gästrikland åstadkommes.	29	34
1977/78: 811 av Bernt Ekinge m. fl. (fp) I motionen yrkas att riksdagen hemställer hos regeringen om tillsättandet av en Gotlandsdelegation med uppgift att lägga fram en plan för och komma med förslag till Gotlands utveckling.	36	44
1977/78: 815 av Lars-Ove Hagberg (vpk) I motionen yrkas att riksdagen beslutar 1. att hos regeringen begära en utvecklingsplan för Kopparbergs län enligt vad i motionen anförts, 2. att hos regeringen begära utvecklingsplaner för övriga län i Bergslagen.	31	36

	Behandlas i utskottets	
	ytr. s.	hemst. p.
1977/78: 816 av Rolf Hagel (apk) och Alf Lövenborg (apk) I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen hemställer att skyndsamma åtgärder vidtas i syfte att till Eskilstunaregionen lokalisera lämpligt industriföretag med inriktning på förädling och bearbetning av stålprodukter.	33	40
1977/78: 817 av Carl-Henrik Hermansson (vpk) och Eivor Marklund (vpk) I motionen yrkas att riksdagen uttalar sig för skapandet av ett regionalt utvecklingsinstitut för Norrland och hos regeringen begär skyndsamt förslag härom.	25	27
1977/78: 818 av Eric Holmqvist m. fl. (s) I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om sysselsättningssituationen i Skåne.	39	47
1977/78: 819 av Per Olof Håkansson (s) I motionen yrkas att riksdagen 1. uttalar att Trelleborgs kommun tills vidare skall vara sådant område som jämföras med kommuner i gränsområdet till allmänna stöd- området, 2. hos regeringen anhåller om sådana åtgärder som förordats i motionen beträffande avgränsning, lokalisering och utbyggnad av samhällets servicefunktioner i Trelleborgsregionen.	15	12
1977/78: 820 av Karl-Erik Häll m. fl. (s) I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller att en speciell arbetsgrupp med uppgift att skapa varaktig sysselsättning i Jokkmokk snarast tillsätts.	26	28
1977/78: 823 av Gustav Lorentzon (vpk) I motionen yrkas att riksdagen uttalar sig för att ett statligt industri- centrum förläggs till Ånge.	28	31
1977/78: 824 av Hagar Normark m. fl. (s) I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller att bestämmelserna för utredning om och uppföljning av lokaliseringstöd ändras så att samråd med kronofogdemyndigheten sker.	16	14
1977/78: 828 av Eric Rejndell (fp) I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen begär att åtgärder vid- tages för lokalisering av statlig verksamhet till Kalmar län.	37	45
1977/78: 893 av Olof Palme m. fl. (s) I motionen yrkas att riksdagen		

	Behandlas i utskottets	
	ytr. s.	hemst. p.
20. godkänner de villkor som angetts i motionen beträffande handläggning m. m. i vad gäller industrihus som uppförs med statligt stöd,	20	23
21. godkänner vad i motionen anförts angående ramar för planeringen av verksamheten i länen,	13	5
22. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om systemet för länsplanering,	11	2
23. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om principer och mål för ortsplänen,	12	3
24. godkänner vad i motionen anförts om lokalisering av industrier som förädlar jord- och skogsbrukets produkter.	13	6
Motionen behandlas beträffande yrkandena 1—19 i andra sammanhang.		
<i>1977/78: 1315 av Nils Erik Wååg m. fl. (s)</i>	40	51
I motionen yrkas att riksdagen anmodar regeringen att vid fördelningen av tillgängliga resurser för stöd åt krisdrabbade företag särskilt beakta vad i motionen anförts.		
<i>1977/78: 1324 av Bengt Fagerlund m. fl. (s)</i>	14	6
I motionen yrkas att riksdagen beslutar begära att regeringen låter skyndsamt utreda i motionen upptagen fråga om att trygga sysselsättningen i mindre orter som domineras av företag inom skogs-, trä- och pappersindustrin.		
<i>1977/78: 1325 av Kjell-Olof Feldt m. fl. (s)</i>	31	35
I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen begär att frågan om åtgärder för näringslivet och sysselsättningen i Kopparbergs län upptas till skyndsamt prövning i enlighet med de riktlinjer som framförts i motionen.		
<i>1977/78: 1326 av Karin Flodström m. fl. (s)</i>	32	38
I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen begär att särskilda sysselsättnings- och näringspolitiska åtgärder vidtas för Örebro län.		
<i>1977/78: 1340 av Rune Jonsson i Husum (s)</i>	15	10
I motionen yrkas att riksdagen beslutar uttala att Örnsköldsviks inre delar bör hänföras till det inre stödområdet.		
<i>1977/78: 1345 av Bertil Måbrink (vpk)</i>	38	46
I motionen yrkas att riksdagen hemställer hos regeringen om utarbetande av en statlig industri- och sysselsättningsplan för Blekinge län med beaktande av de förslag som anges i motionen.		

	Behandlas i utskottets	
	yttr. s.	hemst. p.
<i>1977/78: 1346</i> av Bertil Måbrink (vpk)	29	33
I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller att en statlig industri- och sysselsättningsplan utarbetas för Gävleborgs län i enlighet med vad som i motionen anges.		
<i>1977/78: 1347</i> av Birger Nilsson m. fl. (s)	27	30
I motionen yrkas att riksdagen hemställer hos regeringen om snabba åtgärder för att vidareutveckla näringslivet och därmed öka sysselsättningen i Jämtlands län.		
<i>1977/78: 1350</i> av Arne Nygren m. fl. (s)	26	29
I motionen yrkas att riksdagen vid behandlingen av propositionen 1977/78: 100 bilaga 17 beaktar vad i denna motion anförts om behovet av speciella regionalpolitiska insatser för att trygga näringslivsutvecklingen i Västerbotten.		
<i>1977/78: 1352</i> av Hans Petersson i Röstånga m. fl. (fp)	40	48
I motionen yrkas att riksdagen beslutar att hos regeringen begära att en särskild delegation tillsätts för behandling av sysselsättningsproblemen m. m. i Skåne.		
<i>1977/78: 1357</i> av Olle Westberg i Hofors m. fl. (s)	15	7
I motionen yrkas att riksdagen beslutar uttala att Hofors och Ockelbo kommuner införlivas i det allmänna stödområdet.		
<i>1977/78: 1407</i> av Georg Danell (m) och Lars Schött (m)	36	44
I motionen yrkas att riksdagen som sin mening uttalar vad som berörts i motionen om särskilda åtgärder i syfte att öka sysselsättningen på Gotland.		
<i>1977/78: 1652</i> av Sven Aspling m. fl. (s)	32	37
I motionen yrkas att riksdagen beslutar		
1. att ge regeringen till känna vad i motionen anförts om sysselsättningsläget i Värmland,		
2. att hos regeringen anhålla om att en utvecklingsplan för länet skyndsamt framläggs med såväl kortsiktiga åtgärder för att klara akuta sysselsättningsproblem som mera långsiktiga insatser för att förverkliga de regionalpolitiska mål som lagts fast av riksdagen.		
<i>1977/78: 1656</i> av Kurt Hugosson m. fl. (s)	35	42
I motionen yrkas att riksdagen måtte besluta att hos regeringen begära att industridepartementet och arbetsmarknadsdepartementet i samarbete med de fackliga organisationerna och kommunala representanter ut-		

arbetar ett åtgärdsprogram för att på kort och lång sikt stärka sysselsättningen i Göteborgsområdet.

1977/78: 1657 av Margot Håkansson m. fl. (fp, s, c, m) 15 9

I motionen yrkas att riksdagen beslutar att ge regeringen till känna vad i motionen anförts om att temporärt betrakta Blekinge län som ett stöd-område.

1977/78: 1658 av Sven Lindberg m. fl. (s) 11 1

I motionen yrkas att riksdagen

1. beslutar uttala sig mot att en ny länsplaneringsomgång startar hösten 1978,

2. beslutar ge regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande uppläggnings- och inriktningen av det framtida länsplaneringsarbetet.

1977/78: 1667 av Ivan Svanström (c) och Gösta Andersson (c) 21 24

I motionen yrkas att riksdagen beslutar att det föreslagna nya anslaget för byggande av kommunala industrilokaler i det inre stödområdet och Gotland utsträcks att avse jämväl Öland samt kommunerna Högsby, Hultsfred och Vimmerby i Kalmar län.

1977/78: 1668 av Oswald Söderqvist m. fl. (vpk) 33 39

I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen hemställer om att en plan för industri och sysselsättning utarbetas för Norduppland.

1977/78: 1713 av Stig Josefson (c) och Alfred Håkansson (c) 12 4

I motionen yrkas att riksdagen beslutar att hos regeringen anhålla om att i direktiven till den nya länsplaneringsomgången det nuvarande ortsklassificeringssystemet ersätts med system där prioriteringar sker av regionala organ.

1977/78: 1716 av Hans Lindblad (fp) 29 32

I motionen yrkas

1. att riksdagen uttalar att erfarenheterna från Gävleborgs län tillmäts stor betydelse vid utformningen av förslag till nya avgränsningar och principer för lokaliseringsstöd,

2. att riksdagen uttalar att Gävleborgs län likställs med övriga län i Norrland i fråga om statlig upphandling.

Motionen behandlas beträffande yrkandet 3 av utskottet i betänkandet AU 1977/78: 21.

Utskottet

Regionalpolitikens förutsättningar och inriktning

De ansatser till en aktiv regionalpolitik som gjordes under 1950-talet och fram till 1960-talets mitt var närmast inriktade på att skapa industriell sysselsättning i regioner som drabbats av befolkningsutflyttning. I någon mån uppmärksammades också de problem som var förenade med den expansion som då ägde rum i storstäderna. Från 1960-talets mitt vidgades perspektivet alltmer. Som mål ställdes upp att människorna i olika landsdelar skulle beredas allsidig sysselsättning och service samt en god miljö. Den tidigare lokaliseringpolitiken förändrades till en politik för regional utveckling. Denna politik präglas av försök till en helhetssyn på utvecklingsbetingelserna i vid mening — sysselsättning, bostäder, kommunikationer samt offentlig och privat service — inte enbart i avgränsade problemområden utan i hela landet. För att ge politiken och dess inriktning erforderligt underlag har skapats ett omfattande och alltmer förfinat planeringssystem. Parallellt härmed har byggts ut ett differentierat regionalpolitiskt stödsystem som syftar till en mer balanserad utveckling av befolkning och sysselsättning. Systemet kompletteras med åtgärder för att utjämna transportkostnaderna i olika delar av landet och med särskilda åtgärder till stöd för sysselsättning och kommersiell service i glesbygder och skärgårdar.

Under senare år har det skett en stabilisering av den regionala befolknings- och sysselsättningsutvecklingen. Fortfarande pågår en omfattande bruttoflyttning mellan kommuner och län, men nettoeffekten av omflyttningen länen emellan är förhållandevis ringa. Skogslänen, som under 1960-talet drabbades av en omfattande utflyttning, har efter år 1970 haft en mer balanserad befolkningsutveckling och har vissa år kunnat registrera en viss nettoinflyttning. Den tidigare omfattande inflyttningen till storstadslänen har i stort sett upphört. Allmänt sett har tillväxten även i andra tätorter — större och medelstora — minskat kraftigt.

Stabiliseringen av flyttningsrörelserna är en återspeglning av sysselsättningsutvecklingen. Under de fem första åren av 1970-talet tillhörde exempelvis Norrbotten, Västerbotten och Jämtland de län som visade upp den relativt sett mest positiva utvecklingen. Man måste därvid beakta att utgångsläget för dessa län var betydligt sämre än för övriga delar av riket. Fortfarande är de regionalpolitiska problemen störst i dessa län och i övriga delar av det allmänna stödområdet.

Om en bättre balans i befolkningsutvecklingen har uppnåtts mellan länen återstår att lösa en rad svåra regionalpolitiska problem: besvärande obalansproblem och en bestående hög arbetslöshet i vissa län, stora skillnader i kvinnornas möjligheter att förvärvsarbeta och en påtagligt ogynnsam åldersfördelning i vissa kommuner, det sistnämnda

som följd av tidigare utflyttningar. De allvarliga strukturproblemen inom branscher som gruvor, stål, trä och teko i förening med den ihållande lågkonjunkturen skapar nya svårigheter, till en del i orter och regioner som tidigare har varit relativt problemfria. En annan faktor av fundamental betydelse för den regionala utvecklingen är de under senaste åren minskande födelsetalen i landet. Antalet kommuner som redovisar befolkningsminskning på grund av de låga födelsetalen har ökat snabbt under 1970-talet.

Möjligheterna att vidareutveckla regionalpolitiken för att lösa kvarvarande och nya problem har sina givna begränsningar. Redan det existerande samhället med dess fördelning av arbetsplatser, bostadsområden, skolor, kommunikationsleder m. m. begränsar handlingsmöjligheterna. De regionalpolitiska åtgärderna är också beroende av hur våra totala resurser utvecklas. I detta sammanhang finns det anledning betona den svenska ekonomins starka beroende av omvärlden. En balanserad ekonomi och ett effektivt näringsliv underlättar en kraftfull regionalpolitik.

Detta vidare samband mellan möjligheterna att föra en aktiv regionalpolitik och den allmänna ekonomiska utvecklingen ägnades stor uppmärksamhet då statsmakterna fattade beslut om regionalpolitikens inriktning på hösten 1976 i samband med behandlingen av propositionen 1975/76: 211 om samordnad sysselsättnings- och regionalpolitik. I det av riksdagen godkända betänkandet AU 1976/77: 7 betonade utskottet att grunden för en framgångsrik sysselsättningspolitik är en god ekonomi och att förutsättningarna för sysselsättningspolitiken bestäms av konjunkturutvecklingen och uppläggningsen av den allmänna ekonomiska politiken. Utskottet framhöll i sammanhanget som en avgörande faktor att svenska företag får arbeta under sådana villkor att deras internationella konkurrenskraft upprätthålls och förstärks. Industri- och näringspolitiken måste få en inriktning som främjar investeringar och tar vara på utvecklingskraften i företagen och som skapar gynnsamma förutsättningar för att sätta i gång nya företag och ta till vara utvecklingsbara idéer. Utskottet betonade därvid den betydelsefulla roll de mindre företagen spelar för att upprätthålla sysselsättningen i mindre tätbefolkade områden och tillade att i sådana bygder — särskilt i norra Sverige — även jordbrukspolitiken bör användas mera aktivt för att upprätthålla sysselsättningen.

Efter regeringsskiftet har den ekonomiska politiken lagts om. Det har framstått som nödvändigt att ta itu med strukturproblemen och det höga kostnadsläget i svenskt näringsliv. Huvudlinjen är att genom åtgärder som sänker Sveriges relativa kostnadsläge återvinna vad som förlorats i konkurrenskraft och andelar på exportmarknaden i syfte att redan på kort sikt bryta stagnationen på produktionsidan. Till de generellt verkande medel som därvid tillgripits hör devalveringen av den

svenska kronan. Gynnsamma effekter på exportsidan av denna åtgärd har redan kunnat utläsas. Den allmänna arbetsgivaravgiften har sänkts vid årsskiftet med 2 procentenheter, vilket innebär att den helt har avskaffats i det s. k. inre stödområdet, dvs. i skogslänens inland. Regeringen har nyligen lagt fram förslag att den allmänna arbetsgivaravgiften generellt skall avskaffas.

De svåra strukturproblemen inom vissa krisdrabbade branscher har angripits med kraft. Därvid har använts såväl näringspolitiska som arbetsmarknadspolitiska medel. Syftet har varit att strukturförändringarna inom dessa branscher skall kunna ske i en kontrollerad och godtagbar takt som tar hänsyn till de anställdas situation. Inom näringspolitikens ram pågår f. n. ett intensivt utvecklingsarbete av största betydelse också för den regionala utvecklingen. Som ett första steg fattades i höstas beslut om vidgat stöd till de mindre och medelstora företagen, innefattande bl. a. att regionala utvecklingsfonder byggs upp med de nuvarande företagareföreningarna som grund. Verksamheten startar den 1 juli i år. I ett längre perspektiv är det angeläget att främja Sveriges internationella konkurrenskraft och hävda vår ställning som industrination genom en fördjupad innovations- och produktutveckling. I propositionen 1977/78: 111 (NU) läggs fram förslag om statsstöd till teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete m. m. Slutsteget i nu pågående arbete på en aktivering av näringspolitiken är ett samlat näringspolitiskt program med långsiktiga riktlinjer för denna politik. Förslag till sådant program kommer att våren 1979 presenteras för riksdagen.

Som redan sagts betingas den regionala utvecklingen ytterst av de successiva beslut som fattas på samhällspolitikens skilda områden. Det blir därmed regionalpolitikens uppgift att se till att investeringarna fördelas med hänsyn till målen för denna politik. På förslag av utskottet i det ovannämnda betänkandet AU 1976/77: 7 gjorde riksdagen vissa markeringar beträffande regionalpolitikens framtida utformning. Denna borde få en mera decentralistisk inriktning. Häri innefattades att bebyggelsen i glesbygder och mindre tätorter borde underlättas och en bättre inomregional balans inom länen skapas. Det regionalpolitiska stödet måste utformas så att det mer tar hänsyn till sysselsättnings-effekten. Nuvarande system med geografiska avgränsningar för att styra det ekonomiska stödet borde omprövas till förmån för en ordning som innebär att även andra faktorer förs in i bedömningen. Ortsklassificeringssystemet skulle utvärderas. Centrala uppgifter beträffande den regionala planeringen, exempelvis ortssystemets utformning, borde överföras på landstingen.

Utskottet räknar med att frågor av ovan redovisat slag beträffande regionalpolitikens inriktning kommer att tas upp i den proposition som aviserats till våren 1979. I den propositionen kommer också att redovisas resultatet av den översyn av formerna för det regionalpolitiska

stödet som f. n. företas av sysselsättningsutredningen med anledning av de tilläggsdirektiv som meddelats utredningen i maj 1976.

Planeringsfrågor

Som tidigare sagts ligger ett omfattande länsplaneringsarbete till grund för regionalpolitiken. Detta arbete inleddes under senare delen av 1960-talet (länsplanering 1967). Senast genomförda länsplaneringsomgång är länsplanering 1974. I det tidigare nämnda beslutet på hösten 1976 ställde sig riksdagen bakom en vidareutveckling av länsplaneringen. En förordning (1977: 8) om länsplanering har utfärdats. Förordningen har kompletterats av regeringen med närmare föreskrifter.

Regeringen anmäler i budgetpropositionen sin avsikt att *hösten 1978 starta en ny fullständig länsplaneringsomgång*. Sven Lindberg m. fl. (s) yrkar i motionen 1658 att riksdagen skall uttala sig häremot. Motionärerna anser att länsstyrelserna saknar tillräckliga resurser för att slutföra uppföljningen av länsplanering 1974 och samtidigt påbörja en ny, omfattande planeringsomgång. En sådan bör i varje fall inte inledas före hösten 1979. Därvid bör den beskrivande delen i länsplaneringsprocessen förenklas och länsstyrelserna få möjlighet att ägna mer kraft och intresse åt att utforma åtgärdsförslagen.

Det förslag till planeringssystem för sysselsättnings- och regionalpolitiken som lades fram i propositionen 1975/76: 211 innebar bl. a. att fullständiga planeringsomgångar bör genomföras vart femte år med årliga uppföljningar däremellan. Riksdagen anslöt sig till det förslaget (AU 1976/77: 7 s. 56). Länsplanering 1974, som startades hösten 1973, avslutades för länsstyrelsernas del under år 1975.

En ny länsplaneringsomgång som inleds i höst kan väntas bli slutligt redovisad i mitten av år 1980. Detta är i enlighet med den ordning som riksdagen har godkänt. Vad sedan beträffar sättet att bedriva planeringsarbetet har utskottet viss förståelse för de synpunkter som motionärerna för fram. De riktlinjer för arbetet, som drogs upp i propositionen 211, innebär att arbetsgången vid fullständig länsplanering i princip skall vara densamma som tidigare men det framhålls att arbetet med planeringsunderlaget bör förenklas i förhållande till länsplanering 1974. Utskottet hänvisar till dessa uttalanden och vill därutöver tillägga att det med hänsyn bl. a. till den omfattande kartläggning som redan utförts är naturligt att konkreta åtgärdsförslag ges större utrymme och ökad tyngd i den nya planeringsomgången. Med hänsyn till nu gjorda uttalanden bör motionen 1658 inte föranleda någon åtgärd.

Frågor med anknytning till den nya länsplaneringsomgången tas också upp i socialdemokraternas partimotion 893. Motionärerna gör invändningar mot ett uttalande i budgetpropositionen (s. 85) om *en mer aktiv roll för landstingen i länsplaneringsarbetet*. De betonar att

det är angeläget att planeringen får en bred förankring genom aktiv medverkan från alla berörda parter i så decentraliserade former som möjligt. Samtidigt framhåller motionärerna att det är lika viktigt att ansvaret för den samlade sysselsättningspolitiken och för fördelningen av resurserna åvilar staten.

När utskottet i tidigare sammanhang uttalat sig för en mer decentralistisk inriktning av regionalpolitiken innebär det självfallet inte att staten skall frånhända sig det övergripande ansvaret för politikens genomförande eller möjligheterna att dra upp de ramar inom vilka politiken skall bedrivas. Att samverka i planeringsfrågorna måste ske mellan alla för sysselsättningsutvecklingen betydelsefulla parter har särskilt strukits under av utskottet (se AU 1976/77: 7 s. 55). Motionärernas krav i det hänscendet är således redan tillgodosett.

Som förut nämnts har riksdagen tidigare sagt att centrala uppgifter beträffande den regionala planeringen bör föras över på landstingen. Det i motionen kritiserade uttalandet i budgetpropositionen om en mer aktiv roll för landstingen i planeringsarbetet överensstämmer följaktligen med riksdagens mening. Regeringen tillkallade i december 1976 länsdemokratikommittén, som har till uppgift att behandla huvudmannaskapet m. m. för den översiktliga regionala samhällsplaneringen. Kommittén skall enligt direktiven överväga sådana förändringar som förlägger den politiska tyngdpunkten till landstingskommunerna. Kommittén beräknas inom kort presentera ett delbetänkande.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionen i den aktuella delen.

I den socialdemokratiska motionen riktas invändningar också mot ett annat uttalande i budgetpropositionen (s. 85—88), enligt vilket den nuvarande *ortsplanen* inte ger tillräcklig vägledning vid fördelning av sysselsättningspolitiska insatser på olika orter och att planen därför måste utvecklas. Motionärerna ser *ortsplanen* som en konkretisering av den långsiktiga inriktningen av regionalpolitiken och det saknas enligt dem anledning att göra någon allmän omprövning av planen.

Riksdagen har redan beslutat (AU 1976/77: 7 s. 16) att nuvarande system för ortsklassificering skall utvärderas och att alternativa möjligheter för ett ortssystem skall prövas. Länsstyrelserna har fått i uppdrag att analysera konsekvenserna för det egna länet av *ortsplanen* som instrument i den regionala utvecklingsplaneringen. Länsstyrelsernas redovisning och förslag beträffande *ortsplanen* kommer att presenteras för riksdagen i den regionalpolitiska propositionen på våren 1979, även det i överensstämmelse med önskemål från riksdagens sida. Till följd av det anförda avstyrks motionen i förevarande del.

Ortsplanens utformning diskuteras också i motionen 1713 av Stig Josefson (c) och Alfred Håkansson (c). Med åberopande av erfarenheter från Malmöhus län begär motionärerna att det i direktiven för

den nya länsplaneringsomgången skall ingå att nuvarande *ortsklassificering skall ersättas med ett system grundat på prioriteringar av kommunala organ*.

Utskottet erinrar även med anledning av denna motion om att länsstyrelserna redan har fått i uppdrag att se över ortsplänen för resp. län och att förslag om ortsplänen kommer att föreläggas riksdagen nästa vår. Med hänsyn härtill avstyrks motionen.

Till grund för planeringen i länen ligger *befolkningsramar* som fastställts av riksdagen. Senast antogs ramar på hösten 1976 med anslutning till det förslag som lades fram i propositionen 1975/76: 211. I det sammanhanget gjorde riksdagen följande preciseringar för de olika länen (AU 1976/77: 7):

Planeringen skall i fråga om Stockholms, Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län inriktas primärt på de undre delarna av planeringsramarna. I fråga om Värmlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län samt Gotlands län skall planeringen inriktas primärt på de övre delarna av planeringsramarna. Beträffande övriga län skall planeringen inriktas primärt på mellandelen av planeringsramarna.

I sin partimotion 893 uppfattar socialdemokraterna riksdagsbeslutet som att fasta befolkningstal skall införas i den regionala planeringen. Detta, hävdar man, binder kommunernas och länsorganens planering på ett sätt som gör det svårare att lösa de inomregionala problemen. Det begärs i motionen att riksdagen skall "undanröja de problem som skapades genom att fasta befolkningstal infördes i den regionala planeringen och återge kommuner och länsorgan den handlingsfrihet som förutsattes i det socialdemokratiska förslaget".

Samma yrkande framställdes förra året av socialdemokraterna i partimotionen 1976/77: 543 och behandlades då utförligt av utskottet i betänkandet AU 1976/77: 23 (s. 8—9). Utskottet vill på nytt slå fast att de givna anvisningarna om vilken del av ramarna som i första hand skall ligga till grund för planeringen inte innebär att tekniken med ramar har övergivits. Ramarna gäller alltså i sin helhet för samtliga län. Riksdagsbeslutet innebär tillräcklig flexibilitet och inte en låsning av det slag som påstås från socialdemokratiskt håll. Med hänvisning till det nu sagda och till fjolårets behandling av frågan avstyrker utskottet det nu föreliggande motionsyrkandet.

Utskottet tar härfter upp två motionsledes aktualiserade planeringsfrågor av mer speciellt slag.

I den socialdemokratiska partimotionen 893 framhålls att den förädlingsindustri som är baserad på produktionen inom jordbruket och skogsbruket har lokalt stor betydelse för sysselsättningen. Lokaliseringen av förädlingsverksamheten bör därför ingå som ett konsekvent moment i planeringen av jord- och skogsbruket. Vidare begärs i motionen att

skogsindustrins råvaruförsörjning ägnas särskild uppmärksamhet i planeringen. Motionärerna pekar därvid på att konkurrensen om skogsråvaran hotar sysselsättningen vid de mindre sågarna, inte minst de som ligger i Norrlands inland. Av samma skäl uppstår problem även vid annan träbearbetande industri.

Sysselsättningsfrågor inom den träbearbetande industrin tas också upp i motionen 1324 av Bengt Fagerlund m. fl. (s). Utgångspunkten för motionärerna är den utbyggnad som sker av denna industri med anläggningar som har såväl massa- och pappersproduktion som sågverk integrerade i en tillverkningskedja. En utbyggnad av det slaget, anføres det vidare, må vara försvarbar från effektivitetssynpunkt men skapar problem för redan verksamma företag. Dessa äldre företag ligger ofta i brukssamhällen som helt domineras av företaget i fråga. Nedläggningar av eller driftinskränkningar vid företagen får därmed svåra följder för sysselsättning och service i sådana samhällen. Motionärerna framhåller att problem av detta slag har varit och är fortfarande en realitet i t. ex. Adalen. Motsvarande problem kommer enligt dem nu att drabba även orter i södra Sverige om inte särskilda åtgärder vidtas. Motionen leder därför fram till yrkande om en skyndsam utredning av frågan hur man skall trygga sysselsättningen i mindre orter som domineras av företag inom skogs-, trä- och pappersindustrin.

Med anledning av vad som sägs i partimotionen 893 om lokaliseringen av industrier för förädling av jord- och skogsbrukets produkter vill utskottet först konstatera att sådana frågor självfallet uppmärksammas i länsplaneringen av det skäl som åberopats av motionärerna själva, nämligen den betydelse företagen lokalt har för sysselsättningen. När det särskilt gäller förädlingen av jordbruksprodukter kan vidare hänvisas till att Lantbrukarnas riksförbund på hösten 1977 anslutit sig till den tidigare mellan regeringen och Sveriges industriförbund träffade överenskommelsen om samråd i lokaliseringpolitiska frågor. Riksförbundet har därmed förbundit sig att överlägga med den inom regeringskansliet inrättade delegationen för etableringsfrågor om planeringen beträffande förbundets större företag.

Att det föreligger problem för sysselsättningen inom den träbearbetande industrin av det slag som berörs i den socialdemokratiska partimotionen samt i motionen av Bengt Fagerlund m. fl. är väl känt. Ett omfattande utredningsarbete beträffande skogsindustrins framtid bedrivs f. n. inom industridepartementet, och 1973 års skogsutredning har nyligen i betänkandet Skog för framtid (SOU 1978: 6) lagt fram förslag till en ny skogspolitik. Regeringen har meddelat att nu redovisade utredningar skall utgöra underlag för ett samlat näringspolitiskt program för skogsnäringen och att proposition i ämnet kommer att föreläggas riksdagen senast i början av år 1979.

På grund av det ovan anförda bör nu behandlade yrkanden i motionerna 893 och 1324 inte föranleda någon åtgärd.

Särskilda frågor om lokaliseringsstöd

Lokaliseringsstöd utgår i olika former av bidrag och lån till företag. Stödet skall stimulera till nyetableringar och utvidgningar av företag i första hand i det allmänna stödområdet som omfattar Norrlandslänen utom Gästrikland, Kopparbergs län utom Ludvika och Smedjebackens kommuner, de norra och västra delarna av Värmlands län, större delen av Dalsland, nordligaste Bohuslän samt Gotland och Öland. Skogslänens inre delar, där sysselsättningsproblemen är störst, hänförs dessutom till det s. k. inre stödområdet. I det området utgår förstärkt stöd. Vissa stödformer är dessutom i princip förbehållna det inre stödområdet.

Gränstrakterna i Mellansverige till det allmänna stödområdet brukar benämnas den grå zonen. Denna region kan betraktas som stödområde på det sättet att företag kan påräkna särskild hänsyn vid bedömning om regionalpolitiskt stöd skall utgå. Regeringen har förordnat att för tiden den 1 december 1977—den 30 juni 1979 följande kommuner i stödhänseende skall jämföras med kommuner i den grå zonen: Kinda, Ydre, Nässjö, Uppvidinge, Högsby, Borås, Marks och Ulricehamn (jfr prop. 1976/77: 95 bilaga 2, AU 1976/77: 26 s. 7—8). Även utanför de nämnda områdena kan utgå regionalpolitiskt stöd om en ort drabbas av omfattande arbetslöshet på grund av strukturomvandling eller liknande orsak.

Stödområdenas gränser är utmärkta på den karta som återfinns i bilaga 2 till detta betänkande. Kartan markerar också grå zonen och därmed jämförda kommuner.

Avgränsningarna av det allmänna resp. det inre stödområdet tas upp i några motioner. Det begärs sålunda i motionen 1357 av Olle Westberg i Hofors m. fl. (s) att *Hofors och Ockelbo skall hänföras till det allmänna stödområdet*. Motsvarande yrkande framställs i motionen 276 av Nils Hjorth m. fl. (s) beträffande *Älvkarleby, Tierp och Östhammar*. I motionen 1657 av Margot Håkansson m. fl. (fp, s, c, m) begärs att *Blekinge län* skall temporärt betraktas som ett stödområde med möjlighet till lokaliseringsstöd och övriga regionalpolitiska insatser. Rune Jonsson i Husum (s) yrkar i motionen 1340 att *de inre delarna av Örnköldsviks kommun skall ingå i det inre stödområdet*. Slutligen begär Lars Schött (m) och Ingrid Andersson (m) i motionen 487 att också *Vimmerby och Hultsfred skall jämföras med kommuner i grå zonen*. Motsvarande yrkande beträffande *Trelleborg* framställs i motionen 819 av Per Olof Håkansson (s).

Behovet av förändringar eller anpassningar av stödområdesprincipen övervägs av sysselsättningsutredningen som också skall pröva sådana kriterier för fördelning av stödet som kan utgöra alternativ till den nuvarande geografiska indelningen. Utredningens förslag beträffande bl. a. stödområdesprinciperna skall, som förut sagts, vara underlag för 1979 års regionalpolitiska proposition. Under den relativt korta tid som åter-

står till dess riksdagen får tillfälle att i det nämnda sammanhanget på nytt ta ställning till utformningen av det regionalpolitiska stödet och kriterierna för detta stöd bör inte göras några förändringar av det allmänna resp. det inre stödområdet. Utskottet avstyrker för den skull yrkandena härom i motionerna 276, 1340, 1357 och 1657. Inte heller kan utskottet ställa sig bakom yrkandena i motionerna 487 och 819 om att Vimmerby och Hultsfred resp. Trelleborg skall jämföras med kommuner i den grå zonen. Regeringen är dock oförhindrad att förordna härom om utvecklingen skulle föranleda det.

Frågor om administreringen av lokaliseringsstödet tas upp i motionerna 486 av Hagar Normark (s) och Åke Gillström (s) och 824 av Hagar Normark m. fl. (s).

En *skärpt kontroll och uppföljning av lokaliseringsstödet* efterlyses i motionen 486 som mynnar ut i yrkande om översyn av gällande regler i ämnet. Vid den översynen skall också beaktas länsstyrelsernas behov av ökade resurser för ett effektivt bevakningsarbete. Vad motionärerna särskilt vänder sig mot är att — som de hävdar — företagsägare kan tillgodogöra sig vinster genom att överlåta företag som tack vare lokaliseringsstöd har ökat i värde.

Sysselsättningsutredningen skall enligt de tidigare nämnda tilläggsdirektiven pröva om nuvarande regler om återkrav av bidrag och uppsägning till omedelbar betalning av lån är lämpligt utformade mot bakgrund av problem av det slag som återopats i motionen. Det i motionen framställda yrkandet om en översyn av reglerna för lokaliseringsstödet i aktuellt hänseende är således redan tillgodosett. Inte heller i övrigt finns det under pågående översynsarbete anledning för riksdagen att ta något initiativ på grund av motionen, som alltså avstyrks.

Yrkandet i motionen 824 innebär en begäran om ändring av bestämmelserna om det regionalpolitiska stödet så att *samråd sker med kronofogdemyndigheten* vid "utredning och uppföljning av lokaliseringsstöd". Motionärerna vill härmed uppnå bättre möjligheter att gallra bort icke seriösa sökande av stödet.

Vid ansökan om lokaliseringsstöd hos länsstyrelse skall, enligt 34 § kungörelsen om statligt regionalpolitiskt stöd, länsstyrelsen verkställa den ytterligare utredning som behövs i samråd med — förutom företagareförening — länsarbetsnämnden, länsbostadsnämnden och andra berörda myndigheter. Till de sistnämnda myndigheterna anses i praxis höra kronofogdemyndigheten. Vid uppföljning av bl. a. beviljat lokaliseringsstöd bör länsstyrelsen hålla kontakt med vederbörande kronofogdemyndighet enligt föreskrifter som meddelats av regeringen den 8 april 1976. Med hänsyn till det anförda och till vad ovan sagts om den översyn av kontrollreglerna som utförs av sysselsättningsutredningen bör motionen inte föranleda någon åtgärd.

Regionalpolitiskt stöd 1978/79

Alltsedan den regionalpolitiska stödverksamheten inleddes i mitten av 1960-talet har använts metoden att fastställa *flerårsramar för stödet*. Denna metod med beslutsramar har fördelen att regeringen samt arbetsmarknadsstyrelsen och länsstyrelserna kan bevilja stöd utan att vara beroende av de anslag som anvisas för vart och ett av budgetåren under perioden. Den årliga anslagsanvisningen anpassas sedan till den omfattning sökandena väntas lyfta beviljat stöd.

Den senast fastställda ramperioden började budgetåret 1973/74 och löper ut med innevarande budgetår. Det var tidigare avsett att formerna för det regionalpolitiska stödet skulle prövas på nytt våren 1978 på grundval av bl. a. den översyn av stödformerna som utförs av sysselsättningsutredningen. Resultatet av utredningens arbete kan emellertid redovisas först under hösten 1978 och följaktligen kan, som redan tidigare sagts, proposition i ämnet läggas fram för riksdagen först på våren 1979.

Mot den angivna bakgrunden föreslås i budgetpropositionen att den nu löpande femåriga stödperioden förlängs ett år och att den beslutsram som gäller för perioden vidgas med hänsyn härtill.

Totalramen för stöd under den aktuella perioden har tidigare vidgats från ursprungligen 2 500 till 4 000 milj. kr. I propositionen förordas att ramen utökas med ytterligare 800 milj. kr. med fördelning på stödformer enligt nedanstående sammanställning.

	Nuvarande beslutsram (milj. kr.)	Föreslagen vidgning (milj. kr.)
Lokaliseringsbidrag/ avskrivningslån	850	+150
Utbildnings- och introduktionsstöd	325	+ 55
Sysselsättningsstöd	150	+ 30
Bidrag till Norrlandsfonden	25	+ 15
Lokaliseringslån	2 650	+550
Totalram¹	4 000	+800

¹ I totalramen ingår även stöd till verksamheten med statliga industricentra. Avsikten är också att det anslag om 13 milj. kr. till åtgärder i etableringsfrämjande syfte i vissa län som utskottet tillstyrkt (prop. 1977/78: 125, AU 1977/78: 34) skall ingå i ramen.

Utskottet tillstyrker att nu löpande stödperiod utsträcks att omfatta även budgetåret 1978/79 och att beslutsramen med hänsyn härtill vidgas på det sätt som föreslagits i budgetpropositionen. Det bör vara möjligt för regeringen att vid behov omdisponera de för delramarna beräknade beloppen i enlighet med tidigare antagna principer. I sammanhanget bör också noteras att regeringen i prop. 1977/78: 172 föreslagit den utvidgningen av lokaliseringstödet att sådant stöd skall kunna lämnas även till företag inom gruvindustrin. Propositionen behandlas i AU 1977/78: 35.

Sedan budgetåret 1974/75 pågår försök med könskvotering i den regionalpolitiska stödverksamheten. Likaså pågår sedan budgetåret 1976/77 försök med stöd till marknadsföringsåtgärder. Båda försöken är tidsbegränsade. I budgetpropositionen föreslås att de får pågå även nästa budgetår. Utskottet har inte någon erinran häremot.

Såsom skett även i tidigare budgetpropositioner under 1970-talet anmäls i den föreliggande propositionen (s. 99) att regeringen har beviljat bl. a. regionalpolitiskt stöd på sätt som inte helt har stämt överens med de av statsmakterna antagna grunderna för stödet. I det aktuella fallet har lokaliseringsslån lämnats till en intresseförening av anställda vid ett nedläggningshotat företag för att föreningen skall kunna överta aktierna i företaget. Övriga i propositionen anmälda fall gäller stöd enligt kungörelsen om statligt kreditstöd till hemslojd, hantverk och småindustri. Frågor om stöd enligt den kungörelsen faller inom näringsutskottets beredningsområde. De avsteg som gjorts från antagna normer har enligt propositionen betingats av sysselsättningskäl. Nu berörda fall har granskats av konstitutionsutskottet som inte har funnit anledning att göra något särskilt uttalande beträffande dem (KU 1977/78: 35 s. 32).

Utskottet övergår härnäst till frågor om anslag för nästa budgetår till bidrags- och låneverksamheten.

Propositionens beräkning av anslagsbehovet för *Regionalpolitiskt stöd: Bidragsverksamhet* framgår av nedanstående sammanställning.

	1976/77 Utgift	1977/78 Anslag	1978/79 Beräknad ändring	
			AMS	Föredragen
Lokaliseringsbidrag	169 337 000	164 000 000	+10 000 000	+10 000 000
Utbildningsstöd	28 679 000	35 000 000	—	—
Introduktionsstöd	13 647 000	23 000 000	—	—
Sysselsättningsstöd	28 032 000	30 000 000	+ 5 000 000	+ 5 000 000
Infriande av statlig garanti för lån i lokaliseringssyfte till rörelsekapital m. m.	1 800 000	1 000 000	—	—
Förvaltningskostnader	4 283 000	5 450 000	+ 50 000	— 150 000
	245 778 000	258 450 000	+15 050 000	+14 850 000

Utskottet godtar vad som anförts i propositionen beträffande anslaget och dess användning.

Till *Regionalpolitiskt stöd: Lokaliseringsslån* föreslås i budgetpropositionen ett oförändrat anslag av 600 milj. kr. Utskottet biträder förslaget och har heller inte någon erinran mot att en oförändrad ram om 30 milj. kr. fastställs för statlig garanti för lån i lokaliseringssyfte till rörelsekapital m. m.

Särskilda stödåtgärder i glesbygder

Från glesbygdsanslaget finansieras stöd till hemarbete m. fl. aktiviteter i glesbygder enligt nedanstående sammanställning. Ansvar för dessa aktiviteter är fördelat på statens industriverk, arbetsmarknadsstyrelsen, vissa företagareföreningar och kommuner.

	1976/77 Utgift	1977/78 Anslag	Beräknad ändring 1978/79	
			Statens industriverk och AMS	Föredra- ganden
Hemarbete m. m.	4 900 000	3 500 000	+2 500 000	+ 1 500 000
Stöd till regionala utvecklingsfonder	1 973 000 ¹	1 000 000 ¹	+2 500 000 ¹	+ 1 000 000
Kommunala sysselsättningsinsatser	9 569 000	12 000 000	—	—
Åtgärder i Vindelälvsområdet	11 921 000	—	—	—
Särskilda sysselsättningsinsatser	—	17 000 000	—	-15 000 000
	28 363 000	33 500 000	+5 000 000	-12 500 000

¹ Stöd till företagareföreningar.

Under innevarande budgetår bekostas också från detta anslag bidrag till kommunala industrilokaler (posten Särskilda sysselsättningsinsatser). För det ändamålet föreslås att ett särskilt anslag, Bidrag till kommunala industrilokaler, uppförs på statsbudgeten för nästa budgetår.

I motionen 608 av Frida Berglund m. fl. (s) föreslås att bidrag till en ny typ av verksamhet skall kunna utgå från anslaget. Med hänvisning till ett förslag av den inom regeringens kansli verksamma glesbygdsdelegationen begär motionärerna att man skall starta *försök med stöd till upprustning eller uppförande av uthyrningsstugor*. Stödverksamheten bör enligt motionen avse det inre stödområdet och pågå i tre år, varefter verksamheten förutsätts bli utvärderad. Stödet föreslås bli konstruerat som avskrivningslån med högst 20 000 kr. per stuga. En enskild sökande skall kunna få stöd till högst fem stugor. För att finansiera den nya stödformen föreslås att förevarande anslag för nästa budgetår räknas upp med 7,5 milj. kr. och att det nya anslaget Bidrag till kommunala industrilokaler minskas med motsvarande belopp.

Också i motionen 616 av Yngve Nyquist m. fl. (s) begärs försök med statligt stöd till uthyrningsstugor. Försöken bör enligt denna motion bedrivas i *Idre, Särna och Transtrand*.

Den i motionen 608 åberopade framställningen från glesbygdsdelegationen ingår i det material som ligger till grund för propositionen 1977/78: 113 om särskilt stöd till lantbruksföretag m. m. i vissa glesbygder. Propositionen, som lades fram efter det motionerna väcktes, behandlas av jordbruksutskottet (JoU 1977/78: 22). Enligt propositionen skall stöd kunna utgå till bl. a. uthyrningsstugor. I den allmänna motiveringen framhålls i propositionen — liksom i motionen 608 — att

syftet är att ge möjligheter till kompletterande sysselsättning och utkomst till befolkningen i utpräglade glesbygdsområden liksom att där skapa nya arbetstillfällen för kvinnor.

Det förutsätts vidare i propositionen att omfattningen och reglerna för det föreslagna stödet kan komma att omprövas i samband med förslagen i 1979 års regionalpolitiska proposition.

Med de förslag till stöd till bl. a. uthyrningsstugor som har lagts fram i propositionen 113 och som f. ö. har tillstyrkts av jordbruksutskottet får syftet med motionerna 608 och 616 anses vara i huvudsak tillgodosett. De aktuella motionsyrkandena bör därför inte föranleda någon åtgärd. På grund av detta ställningstagande avstyrker utskottet yrkandet i motionen 608 om att höja anslaget med 7,5 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag. Utskottet godtar den medelsberäkning som har gjorts i budgetpropositionen, och anslaget bör alltså föras upp med det belopp som regeringen har begärt.

Bidrag till kommunala industrilokaler

Fr. o. m. innevarande budgetår kan kommuner i det inre stödområdet och på Gotland få bidrag för att bygga industrilokaler för uthyrning. Som framgår av vad som anförts i föregående punkt finansieras bidragskostnaderna innevarande budgetår från anslaget Särskilda stödåtgärder i glesbygder, som har en särskild post om 17 milj. kr. för bl. a. det ändamålet. Medlen föreslås i budgetpropositionen fr. o. m. nästa budgetår bli anvisade under ett särskilt reservationsanslag med ovanstående rubrik. I enlighet med vad som aviserades i propositionen 1977/78: 40 om de mindre och medelstora företagen (s. 191) begärs nu att anslaget förs upp med 30 milj. kr.

Frida Berglund m. fl. (s) yrkar i motionen 608 att det av regeringen begärda anslaget skall minskas med 7,5 milj. kr. Yrkandet hänger samman med de motionsyrkanden som redovisas under föregående punkt. Som en följd av de ställningstaganden som där gjordes avstyrker utskottet även det aktuella motionsyrkandet. Anslaget bör föras upp med det av regeringen begärda beloppet.

Socialdemokraterna erinrar i partimotionen 893 om att industrihus kan byggas med statligt stöd av dels kommuner som beredskapsarbete, dels Stiftelsen Industricentra. Med förevarande bidrag har införts en tredje stödform. Socialdemokraterna framhåller det angelägna i att statsmakterna ser till att "mångfalden stödinstrument inte medverkar till att dra bort industrier från vissa redan industrifattiga kommuner genom att stödet blir ett konkurrensmedel mellan kommunerna". Motionärerna vill därför att bidragsvillkoren skall göras mera likformiga genom att för stöd till kommunala industrihus skall i princip gälla samma regler som för statliga industricentra. Socialdemokraterna föreslår

också att arbetsmarknadsstyrelsen skall ta över handläggningen av bidragsärendena från regeringen.

Motsvarande yrkanden framställdes av socialdemokraterna i fjol i samband med beslutet om att införa stödformen (AU 1976/77: 23 s. 16). Yrkandena avstyrktes av utskottet. Riksdagen följde utskottet. De villkor för stödet som regeringen utformat utgör en anpassning till såväl reglerna för lokaliseringsbidrag som till vad som gäller för de statliga industricentra. Med hänsyn till det anförda avstyrker utskottet det aktuella motionsyrkandet.

Stödet är, som nämnts, främst avsett att utgå till uppförande av lokaler i mindre orter inom det inre stödområdet. I motionen 1667 av Ivan Svanström (c) och Gösta Andersson (c) begärs att stöd till kommunala industrihus även skall kunna utgå *på Öland samt i Högsby, Hultsfred och Vimmerby kommuner.*

I enlighet med vad som anförts i den ovannämnda, av riksdagen godkända propositionen 1977/78: 40 kan stöd undantagsvis lämnas till även andra kommuner inom det allmänna stödområdet än dem som ligger inom det inre stödområdet. Kommunerna på Öland, som tillhör det allmänna stödområdet, kan härigenom komma i fråga för stöd om särskilda skäl härför föreligger. Utskottet hänvisar härtill. I övrigt anser utskottet att man inte nu på det sätt motionärernas förslag innebär bör bryta upp den områdesprioritering som stödområdesindelningen utgör. Som framhållits tidigare i betänkandet är det avsett att principfrågor av det slaget skall prövas i samband med ställningstagandena till regionalpolitiken på våren 1979. Med hänsyn till det anförda avstyrker utskottet motionen.

Motioner om vissa orter och områden

I detta avsnitt behandlas motioner som rör sysselsättningsfrågor i olika delar av landet. I motionerna krävs åtgärder av skilda slag från statens sida. Vissa förslag som redovisas är av långsiktig karaktär. Som exempel härpå kan nämnas förslag till utvecklingsplaner i länen. Andra förslag avser kortsiktiga åtgärder för att upprätthålla sysselsättningen.

Motionerna behandlar olika landsdelar men täcker inte hela landet. Exempelvis berörs inte Boråsområdet i detta sammanhang. De allvarliga problemen till följd av strukturförändringarna inom tekoindustrin i denna region har dock behandlats av utskottet tidigare under innevarande riksmöte (se bl. a. AU 2 y och 4 y).

Vissa statistiska uppgifter om befolkning och sysselsättning för samtliga län redovisas i bilaga till betänkandet.

Som ovan antytts innehåller en del av motionerna omfattande och detaljrika förslag. Utskottet har av naturliga skäl inte gjort en realprövning av sådana projekt. I åtskilliga fall hänger det samman med att en sådan prövning bättre kan göras hos andra organ. Generellt sett gäller

dessutom att nästa riksmöte kommer att få ta ställning till övergripande förslag från regeringen på de regionalpolitiska och näringspolitiska områdena. Utskottets ställningstaganden till motionerna skall bedömas mot den bakgrunden.

De regionalpolitiska problemen har alltid varit störst i Norrlands länen, och insatser hittills har därför i betydande omfattning varit inriktade på dessa län. Även om bilden blivit mera sammansatt på senare år då betydande strukturproblem uppkommit i andra landsdelar är det alltså så, att de regionalpolitiska problemen är störst i landets norra delar.

Befolknings- och sysselsättningsutvecklingen i de fyra nordligaste länen visar under 1970-talet en del positiva drag. Befolkningen i dessa län har från år 1974 ökat med sammanlagt mer än 15 000 personer, varav ca 7 500 i Norrbottens län, ca 5 400 i Västerbottens län, ca 1 700 i Jämtlands län samt ca 1 100 i Västernorrlands län. Utvecklingen har emellertid stagnerat, och för återstoden av 1970-talet befaras återigen befolkningsminskning. Särskilt utsatt är Norrbottens län.

Även sysselsättningsutvecklingen har varit positiv för denna del av landet under 1970-talet. De fyra nordligaste länen svarade bl. a. för den kraftigaste sysselsättningsökningen i riket under perioden 1971—1976. Att den utvecklingen har skett från ett svagare utgångsläge än i övriga delar av landet har betonats i ett tidigare avsnitt. I dag kännetecknas dock arbetsmarknadsläget i Norrland av betydande problem. Orsaken härtill är bl. a. konjunkturläget och strukturförändringarna inom bl. a. stål- och skogssektorerna. I Norrbotten spelar dessutom avstämningssvårigheterna för järnmalm en viktig roll.

Enligt arbetskraftsundersökningarna (AKU) i mars i år var andelen arbetslösa av arbetskraften 7,9 % i Norrbottens län, 3,1 % i Västerbottens län, 2,8 % i Jämtlands län och 2,9 % i Västernorrlands län. För riket noterades vid samma tid 2,3 %. I mars 1978 fanns det ca 49 000 arbetslösa kassamedlemmar i landet. Över 10 000 av dessa var bosatta i de fyra nordligaste länen.

Vid februari månads slut registrerades ett betydande antal kvarstående arbetssökande vid arbetsförmedlingskontoren i de fyra länen. Detta gäller i synnerhet Norrbottens län, där inte mindre än 8 500 vid denna tidpunkt sökte arbete. Vid samma tidpunkt uppgick antalet lediga platser i länet till drygt 500, vilket motsvarar bortemot 17 arbetssökande per ledig plats. Motsvarande relation för övriga län var 8,5 i Västerbottens län, 4,8 i Jämtlands län samt 10,4 i Västernorrlands län.

För att komma till rätta med problemen och stärka sysselsättningen har betydande resurser satts in.

De arbetsmarknadspolitiska insatserna har successivt förstärkts. Antalet personer i arbetsmarknadsutbildning (inkl. företagsutbildning) och beredskapsarbete har ökat, vilket framgår av följande sammanställning.

	Arbetsmarknadsutbildn.		Beredskapsarbete	
	jan./febr. —77	jan./febr. —78	jan./febr. —77	jan./febr. —78
Norrbottn	3 237	6 110	3 243	4 854
Västerbottn	2 193	2 437	1 689	2 640
Jämtland	1 687	2 001	1 118	1 492
Västernorrland	2 934	3 850	1 608	2 423
Summa	10 051	14 398	7 658	11 409

Vidare har betydande belopp satsats för att främja nödvändiga struktureförändringar inom olika branscher som har betydelse för Norrland. Här kan erinras om åtgärder beträffande handelsstålsektorn (prop. 1977/78: 87, NU 45 och prop. 1977/78: 59, AU 17) och inom skogsindustrin (prop. 1977/78: 123 och 180, NU 74). Stora belopp har också avsatts för gruvindustrin (LKAB) och till ASSI:s anläggningar i Karlsborg och Piteå. För gruvverksamhet föreslås f. ö. att det i framtiden skall bli möjligt att lämna lokaliseringstöd. Särskilt sysselsättningsbidrag med 75 % av lönekostnaderna föreslås också för gruvföretag med dominerande ställning på en ort (prop. 1977/78: 172).

Sedan länge har ansträngningar gjorts att främja industriell utveckling i Norrland. Norrlandsfonden spelar här en viktig roll. Fonden har till uppgift att främja den industriella utvecklingen i Norrland genom insatser för bl. a. forskning, industriellt utvecklingsarbete samt industriell utbyggnad och nyetablering. Riksdagen beslutade nyligen (NU 42) om 10 milj. kr. för verksamheten under nästa budgetår. Härtill kommer 20 milj. kr. som skjuts till av Statsföretag AB och 15 milj. kr. som förs över från medlen för den regionalpolitiska stödverksamheten. Även Stiftelsen Industriellt Utvecklingscentrum i övre Norrland (IUC) — med placering i Skellefteå — bör nämnas i detta sammanhang, liksom investmentbolaget NJA-Invest AB. Det sistnämnda företaget, som har till uppgift att främja den industriella utbyggnaden, har nyligen fått 25 milj. kr. av staten (NU 1977/78: 40).

Utskottet vill härutöver peka på den betydelse som de nya utvecklingsfonderna beräknas få för den regionala utvecklingen. Verksamheten, som riksdagen fattade beslut om i höstas (prop. 1977/78: 40, NU 34), kommer att starta i de olika länen den 1 juli i år.

När det gäller insatser som rör Norrland i sin helhet vill utskottet slutligen erinra om lokaliseringstödet. Därutöver har man sökt främja investeringar i Norrland och övriga delar av allmänna stödområdet genom att använda investeringsfonderna i regionalpolitiskt syfte.

Problem som rör Norrland behandlas i flera motioner. Utskottet tar först upp motionen 615 av Arne Nygren m. fl. (s). Motionärerna pekar på den som de anser oroande vändning i de regionalpolitiska satsningarna som inträffat den senaste tiden. De anser att *Norrland fått en allt*

mindre del av det regionalpolitiska stödet och vill att regeringen skall vidta åtgärder för att motverka denna utveckling.

Fördelningen i procent av lokaliseringstödet på olika områden och för olika perioder framgår av följande tabell.

	1 juli 1965— 30 juni 1976	1 juli 1976— 31 december 1977
Inre stödområdet	21	19
Allmänna stödområdet (exkl. inre)	56	36,5
Grå zonen	9	15,5
Riket i övrigt	14	29

Som framgår av siffrorna har under senare tid lokaliseringstödet i större omfattning än tidigare gått till de delar av landet som ligger utanför det allmänna stödområdet. Detta är en följd av att aktiva stödinsatser i ökad omfattning erfordrats i orter i Syd- och Mellansverige som drabbats av strukturella problem inom näringslivet. En av lokaliseringstödet uppgifter är just att medverka till att lösa svårigheter som uppkommer i samband med strukturkriser. Den omständigheten att de nordliga länens andel av lokaliseringstödet minskat är inte ett uttryck för lägre ambitioner än tidigare när det gäller industrisatsningar i allmänna stödområdet. Allmänt sett är det inte heller bristen på penningmedel som utgör en begränsning för lokaliseringstödet utan avsaknaden av lämpliga stödbjekt i en omfattning som svarar mot vad som behövs. Seriösa företag med utbyggnadsplaner i Norrland torde få allt det stöd som är möjligt, oavsett att stöd samtidigt i ökad omfattning erfordras i andra delar av landet. Med hänvisning till det anförda och till de pågående övervägandena om de framtida regionalpolitiska medlen bör motionen inte föranleda någon åtgärd.

Aven i motionen 607 av Georg Andersson m. fl. (s) kritiserar prioriteringarna av det regionalpolitiska stödet. I motionen hävdas att *det inre stödområdet inte får sina särskilda behov tillgodosedda*. Motionärerna vill därför att regeringen vid handläggningen av enskilda ärenden speciellt skall beakta Norrlands inland. Det gäller vid tillämpning av den s. k. offertprincipen och vid fördelning av bidrag till kommunala industrilokaler. Motionärerna efterlyser också ett särskilt program för Vindelälvsområdet. Slutligen vill motionärerna att riksdagen inför arbetet med den kommande regionalpolitiska propositionen skall betona att det är nödvändigt att bestämt prioritera Norrlands inland.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om de regionalpolitiska problemen i det inre stödområdet. Det finns alltså ett behov av att ge kraftigare stöd i detta område än i övriga delar av landet. Ett uttryck härför — när det gäller den utsatta del av inre stödområdet som Norrbottens inland utgör — är det förstärkta introduktionsstöd i Norr-

bottens län som riksdagen införde i höstas. För utskottets majoritet var det därvid viktigt att bibehålla skillnader i insatser mellan inre stödområdet och övriga delar av allmänna stödområdet. Det av motionärerna nämnda bidraget till kommunala industrilokaler är i första hand inriktat på orter i inre stödområdet. Utskottet har tidigare i betänkandet avvisat krav från socialdemokratiskt håll på en mer restriktiv användning av detta bidrag.

I fråga om insatser i Vindelådalen får utskottet hänvisa till att regeringen har aviserat en proposition senare under våren med förslag till sysselsättningskapande åtgärder i området.

Med hänvisning till det anförda och då det finns anledning räkna med att frågan om behovet av särskilda stödinsatser i Norrlands inland utan någon särskild framställning från riksdagens sida kommer att behandlas vid utformningen av de regionalpolitiska medlen nästa år bör motionen 607 inte föranleda någon åtgärd.

I detta sammanhang tar utskottet också upp motionen 817 av Carl-Henrik Hermansson (vpk) och Eivor Marklund (vpk). Motionärerna föreslår som en åtgärd att främja utvecklingen i Norrland att ett *regionalt utvecklingsinstitut* skall inrättas. Institutet skall ha forskningsuppgifter med tyngdpunkt på sysselsättningsutvecklingen i Norrland. De fackliga organisationerna föreslås få ett starkt inflytande på verksamheten.

Utskottet vill med anledning av motionärernas förslag hänvisa till att det finns planer som går ut på att expertgruppen för regional utredningsverksamhet (ERU) skall regionalisera sin verksamhet, så att en större del av arbetet förläggs till universitetsorterna. Enligt tilläggsdirektiv den 13 april i år skall nämligen ERU anvisa vägar för hur regionala samverksgrupper kan organiseras i de skilda högskoleregionerna. Utskottet utgår från att universitetet i Umeå och högskolan i Luleå kommer att få viktiga uppgifter på det aktuella forskningsområdet. En sådan utveckling ligger i linje med motionärernas önskemål. Med hänvisning därtill och då utskottet inte är berett förorda att man inrättar ett särskilt forskningsinstitut avstyrks motionen.

N o r r b o t t e n s l ä n befinner sig, som tidigare sagts, i ett synnerligen besvärande arbetsmarknadsläge. För att lämna förslag till konkreta åtgärder som kan förbättra sysselsättningen i länet tillsattes i slutet av år 1976 ett särskilt organ, Norrbottendelegationen (I 1976: 04; ordförande: landshövding Ragnar Lassinantti). I delegationens uppgift ingår dels att föreslå och samordna de arbetsmarknadspolitiska, regionalpolitiska och näringspolitiska åtgärder som kan vidtas på länsnivå, dels att till konkreta projekt vidareutveckla sådana förslag till åtgärder som kräver beslut på central nivå. Delegationen har presenterat en rad förslag, av vilka en del redan kommit till utförande. Bland förslagen kan nämnas byggande av mellanriksvägen Kiruna—Narvik, intensifierad

mineralprospektering, utbyggt transportstöd, näringslivsinriktade insatser i malmfälten samt prospekteringsinsatser i *Jokkmokks* kommun. På delegationens förslag har dessutom 15 milj. kr. satsats som särskilt stöd till jordbruk och skogsbruk i länet.

Behovet av åtgärder i Norrbotten har vidare tagits upp i en interpellationsdebatt den 10 februari i år (RD 1977/78: 77) samt i näringsutskottets betänkande 1977/78: 50 med anledning av propositionen 1977/78: 96 om medelstillskott till Luossavaara-Kiirunavaara AB för att upprätthålla viss sysselsättning.

Utskottet har i det här sammanhanget att behandla motionen 820 av Karl-Erik Häll m. fl. (s) med yrkande om att en speciell *arbetsgrupp för Jokkmokk* skall tillsättas. I motionen hänvisas bl. a. till de problem som uppstår i kommunen till följd av en betydande neddragning av personal vid Vattenfalls anläggningar.

Utskottet är medvetet om de allvarliga problemen i Jokkmokks kommun. Utskottet vill emellertid inte föreslå en särskild delegation för kommunen utan anser att sysselsättningsfrågor som rör Jokkmokk lämpligen bör behandlas inom ramen för Norrbottendelegationens verksamhet. Som tidigare redovisats har delegationen f. ö. föreslagit att prospekteringsinsatser skall göras i kommunen. Enligt vad utskottet inhämtat har med anledning därav ett undersökningsprogram avseende prospektering i kommunen tagits fram av Sveriges geologiska undersökning (SGU). Programmet, om det förverkligas, beräknas ge ett 60-tal sysselsättningstillfällen i kommunen under fem år. Beslut i frågan väntas inom kort. Utöver det sagda noterar utskottet att Jokkmokk liksom Lulcå och Gällivare fått ett extra skatteutjämningsbidrag.

Med hänvisning till det anförda bör motionen 820 inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Som tidigare nämnts har befolkningsutvecklingen i Västerbottens län totalt sett varit positiv under 1970-talet. Länet uppvisar emellertid påtagliga inomregionala balansproblem med en vikande befolkningsutveckling i inlandet och expansion i tätorterna Umeå och Skellefteå. Utvecklingen i länet inom tekoföretagen, den träarbetande industrin samt viss malmbrytning ger anledning till oro för sysselsättningen.

Situationen i Västerbottens län tas upp i motionen 1350 av Arne Nygren m. fl. (s). Motionärerna pekar bl. a. på oron till följd av osäkerheten om utvecklingen när det gäller tekoföretagen i Skellefteå, Lycksele, Norsjö och Malå samt konsekvenserna av att malmbrytningen i Adakområdet läggs ned. Vidare uttalas att de statliga omlokaliseringarna till Västerbotten inte blivit vad man räknat med. Motionärerna kräver mot denna bakgrund *kraftfulla insatser från samhällets sida i länet*.

Utskottet vill först erinra om de i det föregående nämnda åtgärderna

som rör samtliga här aktuella Norrlandslän. Utskottet delar motionärernas oro för konsekvenserna för sysselsättningen av strukturförändringarna inom tekosektorn. Utskottet utgår från att de samhällsekonomiska aspekterna tas med vid bedömningen av hur verksamheten skall organiseras i framtiden.

Länsstyrelsen i Västerbottens län har i likhet med en del andra länsstyrelser fått i uppdrag att tillsätta en arbetsgrupp för att samordna erforderliga regional- och sysselsättningspolitiska insatser på orter som drabbas av strukturförändringar inom stål- och tekosektorerna. Gruppen skall bl. a. kartlägga expansionsmöjligheterna inom andra branscher än stål och tcko och därvid hålla fortlöpande kontakt med industridepartementet. På central nivå verkar en grupp med företrädare för berörda departement och med anknytning till etableringsdelegationen i industridepartementet. Den centrala gruppen har till uppgift att dels utarbeta egna förslag till åtgärder, dels samordna åtgärder på central nivå som rör bl. a. Västerbottens län. För verksamheten både på central och regional nivå har anslagits medel för bl. a. konsultinsatser (se prop. 1977/78: 125, AU 34).

Frågan om statliga omlokaliseringar till Västerbotten utreds f. n. En utredningsman har fått i uppdrag att lägga fram förslag till lokalisering av ny verksamhet till Västerbotten med effekter jämförbara med vad en flyttning av statens bakteriologiska laboratorium till Umeå skulle ha gett. En första delrapport har nyligen redovisats (DsB 1977: 11).

Som nämnts tidigare i betänkandet avser regeringen att inom kort lägga fram en proposition med förslag till åtgärder i Vindelådalen.

Utskottet hänvisar slutligen till det pågående länsplaneringsarbetet, som avses bli mer åtgärdsinriktat än tidigare. I det sammanhanget bör nämnas att länsstyrelsen initierat projektet Utveckling AC som syftar bl. a. till mer åtgärdsinriktad regional planering i främst inlandskommunerna.

Med hänsyn till vad sålunda redovisats och till vad tidigare sagts om väntade förslag till nästa riksmöte om regional- och näringspolitiken föreslår utskottet att motionen inte föranleder någon åtgärd.

Även J ä m t l a n d s l ä n kännetecknas av inomregionala balansproblem. I Östersund ökade befolkningen under de senaste fyra åren med ca 3 000 personer medan flertalet övriga kommuner fick vidkännas minskning. Nästan hälften av de anställda arbetade i Östersund. De lokala arbetsmarknaderna är ensidiga, och länet är det minst industrialiserade i riket.

Jämtlands problem tas upp i motionen 1347 av Birger Nilsson m. fl. (s). Motionärerna vill ha snabba åtgärder för att vidareutveckla näringslivet och därmed öka sysselsättningen i Jämtlands län. Några konkreta förslag läggs inte fram.

Utöver vad utskottet tidigare redovisat om åtgärder som berör de fyra

nordligaste länen vill utskottet särskilt nämna det arbete med åtgärdsinriktad planering som länsstyrelsen bedriver i form av projektet "Aktion Z". Projektet omfattar en undersökning av möjligheterna att sprida den industriella tillväxten i Östersundsområdet till övriga delar av länet. Vidare prövar man möjligheterna att inom länet vidareförädla sågat virke. Aktion Z leds av en projektledningsgrupp med representanter för länsstyrelsen och landstinget. Landshövdingen är ordförande i gruppen. Statliga bidrag begärs efter hand som olika projekt aktualiseras. Härutöver kan nämnas att länsstyrelsen bl. a. påbörjat utredningar om skogsbruket och om utvecklingen inom turism samt att länsstyrelsen fått medel för att arbeta fram metoder för att kartlägga lokala arbetsmarknader i länets glesbygder.

Som framgår av det anförda bedrivs inom länet ett omfattande arbete som har till syfte att vidareutveckla näringslivet och därmed öka sysselsättningen i länet. Med hänvisning härtill och till vad tidigare sagts om de väntade förslagen till nästa riksmöte bör motionen 1347 inte föranleda någon åtgärd.

Inom Västernorrlands län uppvisar Ånge, Kramfors och Sollefteå de allvarligaste problemen med bl. a. vikande befolkningstal. Under den senaste fyraårsperioden har de tre kommunerna förlorat bortemot 2 500 invånare. Antalet kvarstående sökande vid arbetsförmedlingarna i länet uppgick vid februari månads slut till 4 345. Under samma månad uppgick antalet personer i arbetsmarknadsutbildning och i beredskapsarbete till över 6 000.

För att komma till rätta med sysselsättningsproblemen, främst i Ånge och Sollefteå samt de inre delarna av Örnsköldsviks kommun, har igångsatts ett särskilt projekt, "Inland Y". Avsikten med projektet är att få till stånd en kraftsamling genom att förstärka och komplettera befintliga resurser inom länet. I projektet samverkar statliga länsorgan, landsting, kommuner, näringsliv och arbetstagarorganisationer för att förverkliga länsprogrammets innehåll.

De särskilda svårigheterna i Ånge kommun behandlas i motionerna 617 av Martin Segerstedt m. fl. (s) och 823 av Gustav Lorentzon (vpk). I båda motionerna yrkas att ett *statligt industricentrum skall byggas i Ånge*.

När riksdagen våren 1976 tog ställning till den fortsatta utbyggnaden av statliga industricentra (prop. 1975/76: 185, InU 43, rskr 369) beslöts att verksamheten skulle utvidgas till i första hand Ljusdal och Haparanda. Därefter skulle Ånge och Vilhelmina komma i tur. En industricenteranläggning i Ljusdal har börjat byggas, och i Haparanda beräknas också byggnadsarbetena komma i gång. Ytterligare utvidgning av verksamheten är beroende av möjligheterna att skaffa hyresgäster till lokalerna. Som framgår av det anförda ligger emellertid Ånge väl till under förutsättning att lämpliga industriföretag är intresserade att hyra lokalerna.

Utskottet vill härutöver hänvisa till att i regeringens riktlinjer för regionalpolitiken i Västernorrlands län betonas att SJ:s verksamhet i Ånge bör uppmärksammas i statsmakternas och SJ:s planering med hänsyn till verksamhetens stora betydelse för arbetsmarknaden i Ånge.

Med hänvisning till det anförda bör motionerna inte föranleda någon åtgärd.

Gävleborgs län har totalt sett ökat sin befolkning med ca 2 400 personer under de senaste fyra åren. Inom länet uppvisar dock kommunerna Hofors, Ljusdal och Söderhamn vikande befolknings-siffror. I Hofors har invånarantalet gått ned med mer än 10 % under 1970-talet.

Arbetsmarknadsläget i länet är f. n. mycket ansträngt. I mars månad uppgick andelen arbetslösa av arbetskraften enligt AKU-undersökningarna till 3,5 % mot 2,4 % i riket. Vid februari månads slut i år var antalet kvarstående sökande vid arbetsförmedlingen ca 4 600 medan antalet kvarstående lediga platser endast var drygt 650. Detta innebär att antalet sökande per ledig plats uppgick till i genomsnitt ca 7. Antalet personer i arbetsmarknadsutbildning och i beredskapsarbete var under samma månad sammantaget ca 7 500, en ökning med ca 4 650 jämfört med ett år tidigare.

Järn- och stålindustrin har en avgörande betydelse för sysselsättningen i den del av länet som Gästrikland utgör. Detta framgår av följande uppställning med siffror från år 1975.

Kommun	Andel av totala industrisysselsättningen
Gävle	8,3 %
Sandviken	80,2 %
Hofors	90,3 %
Ockelbo	22,3 %
Gästrikland, totalt	48,8 %

Situationen i länet tas upp i fyra motioner.

Bertil Måbrink (vpk) begär i motionen 1346 att en *statlig industri- och sysselsättningsplan utarbetas för Gävleborgs län*. Enligt motionären krävs 18 500 nya arbetstillfällen fram till år 1985 om befolkningsmålet på 305 000 invånare skall kunna nås. I motionen presenteras ett förslag om sysselsättningsskapande åtgärder på kort sikt. På lång sikt är enligt motionären enda lösningen socialism och planhushållning.

Wivi-Anne Cederqvist (s) och Olle Westberg i Hofors (s) yrkar i motionen 810 att regeringen vid nyetablering av företag och utlokalisering av statlig verksamhet skall medverka till att *näringslivet på bruksorterna i Gästrikland differentieras*.

I motionen 1716 av Hans Lindblad (fp) om *regionalpolitiska insatser i Gävleborgs län* uttalas att erfarenheterna från länet bör tillmätas stor betydelse vid utformningen av förslag till nya avgränsningar och princi-

per för lokaliseringsstöd. Motionären ifrågasätter den nuvarande stöd-områdesindelningen. Han menar att behoven i olika kommuner inom länen skall vägas mot varandra och att man skall satsa mest på de allvarligast utsatta kommunerna. Vidare vill motionären ha ett riksdagsuttalande av innebörd att Gävleborgs län skall likställas med övriga län i Norrland i fråga om statlig upphandling.

Som tidigare sagts är avsikten att länsplaneringsarbetet i framtiden skall bli mera åtgärdsinriktat. Inom ramen för det arbetet bör man arbeta fram planer för ökad sysselsättning. Med hänvisning därtill och då utskottet inte delar den grundsyn som återspeglas i Bertil Måbrinks motion avstyrker utskottet densamma.

En av huvuduppgifterna vid utvecklingen av näringslivet i Gävleborgs län är otvivelaktigt att differentiera arbetsmarknaden i bruksorterna. De olika grupper som tillsatts för strukturomvandlingen av specialstålindustrin och vilkas arbete omfattar bl. a. Gävleborgs län har som uppgift att söka lösa frågor av denna typ. De i motionen 810 upptagna problemen kommer att behandlas i det sammanhanget, och med hänsyn därtill bör motionen inte föranleda någon åtgärd.

Inte heller de aktuella yrkandena i Hans Lindblads motion bör leda till något initiativ från riksdagens sida. Frågan om stödområden och deras framtida funktion kommer att behandlas av sysselsättningsutredningen i dess till hösten aviserade betänkande. När det gäller principerna för statlig upphandling har inrikesutskottet tidigare uttalat (InU 1975: 7) att det bör vara möjligt att inom ramen för gällande regler tillgodose regionalpolitiska intressen av det slag som tas upp i motionen.

Befolkningen i K o p p a r b e r g s l ä n har under de senaste fyra åren ökat med bortemot 6 000 personer. Negativ befolkningsutveckling redovisas emellertid i Vansbro, Malung, Älvdalen, Avesta samt Ludvika.

Sysselsättningssituationen har försämrats påtagligt under det senaste året. Antalet kvarstående sökande vid arbetsförmedlingen uppgick vid februari månads slut till bortemot 3 700 medan antalet lediga platser inte översteg 800. Antalet personer i arbetsmarknadsutbildning fördubblades under perioden februari 1977—februari 1978 och uppgick vid den sistnämnda tidpunkten till ca 3 250. Även antalet personer i beredskapsarbete ökade under denna period och var i februari 1978 ca 1 900.

Länet är ett av de län som drabbats hårdast av strukturkriser. Handels- och specialstålindustrin liksom gruvverksamheten har sedan länge stor betydelse för denna landsdel. Här kan nämnas orter som Borlänge, Ludvika, Avesta och Smedjebacken. Gruvorna är relativt små men har ofta stor betydelse för de orter där de är belägna. I länets nordvästra del, främst Malungs kommun, finns en betydande skinnvaruindustri, som på senare år haft svårigheter.

Behovet av sysselsättningsskapande åtgärder i länet tas upp i två motioner.

I motionen 1325 av Kjell-Olof Feldt m. fl. (s) yrkas att riksdagen hos regeringen skall begära att *åtgärder för näringslivet och sysselsättningen i länet* skall upptas till skyndsam prövning.

Motionärerna framhåller bl. a. att arbetsmarknaden i länet har försämrats under senare tid. Ytterligare försämringar befaras inom bl. a. stål-, skogs-, byggnads- och tekobranscherna. Mot denna bakgrund kräver man en förstärkning av näringslivets utvecklingsmöjligheter, tryggnad av arbetstillfällena i speciellt utsatta regioner i länet samt stöd till de dominerande branscherna. Motionärerna framhåller vidare behovet av en strukturfond samt särskilt lokaliseringsstöd till Västbergslagen. De vill vidare ha en samordnad plan för omstrukturering inom special- och handelsstålsektorerna. Slutligen begärs åtgärder för att öka byggnadsverksamheten.

Lars-Ove Hagberg (vpk) yrkar i motionen 815 att regeringen skall ta fram *utvecklingsplaner för dels Kopparbergs län, dels övriga län i Bergslagen*. I motionen skisseras innehållet i en utvecklingsplan för Kopparbergs län. I det sammanhanget begärs att stålindustrin bevaras, att verkstadsindustrier etableras, att träförädlingsindustrier i norra och västra Dalarna byggs upp samt att handelspolitiska åtgärder vidtas för att bevara skinn- och tekoindustrin.

Utskottet delar i och för sig den uppfattning som återspeglas i motionerna beträffande sysselsättningssituationen i länet.

Som framgår av vad tidigare sagts i betänkandet arbetas det på olika håll intensivt med de branschfrågor som är en huvudorsak till sysselsättningsproblemen i Kopparbergs län. En särskild framställning till regeringen på grund av motionerna kan inte anses erforderlig, då problemen redan är i hög grad uppmärksammade. Liksom i övriga delar av Bergslagen, däribland Västmanlands län, kommer den pågående strukturomvandlingen av främst stålindustrin att innebära stora påfrestningar de närmaste åren. Möjligheterna att finna avsättning för företagets produkter och differentiera arbetsmarknaden är avgörande för sysselsättningsfrågornas lösning på längre sikt. Det är därför betydelsefullt att man på ett effektivt sätt använder den övergångstid som skapats genom särskilda arbetsmarknadspolitiska insatser för att finna lösningar som pekar framåt.

Liksom de andra skogslänen har **V ä r m l a n d s l ä n** betydande inomregionala problem. Befolkningen i länet har den senaste fyraårsperioden ökat något, men hela expansionen ligger i Karlstadsområdet. Glesbygdsområdena i norra och östra delarna av Värmland har en negativ befolkningsutveckling.

Arbetsmarknadsläget i länet är besvärligt. Enligt arbetskraftsundersökningarna under första kvartalet i år uppgick andelen arbetslösa av arbetskraften till 3,2 % mot 2,4 % i riket. Antalet kvarstående sökande vid arbetsförmedlingarna i länet vid februari månads slut var ca 5 300.

De kvarstående lediga platserna uppgick vid samma tidpunkt till drygt 600. Detta motsvarar mellan åtta och nio sökande i genomsnitt på varje ledig plats. Antalet personer i arbetsmarknadsutbildning och i beredskapsarbete har ökat mycket kraftigt under det senaste året och var i februari i år sammanlagt ca 6 000 personer. I dagarna har f. ö. länsstyrelsen uttryckt stark oro för att arbetsmarknadsläget i länet kan komma att ytterligare försämrats.

Orsaken till det svåra läget är den dominerande ställning som problembranscher som stål, massa och papper har i länet.

I motionen 1652 av Sven Aspling m. fl. (s) görs en bred genomgång av problemen i länet. Motionärerna vill bl. a. ha ett tillkännagivande till regeringen om vad som i motionen anförts om *sysselsättningsläget i länet*. Vidare begärs att det skyndsamt skall läggas fram en utvecklingsplan för länet med åtgärder såväl på kort sikt för att klara sysselsättningsproblemen som på mera lång sikt för att förverkliga de regionalpolitiska mål som lagts fast av riksdagen.

Utskottet har inte något att invända mot den beskrivning som görs i motionen om Värmlands svårigheter. Statsmakterna har vidtagit flera åtgärder för att förbättra läget. Här kan nämnas att ett speciellt lån om 600 milj. kr. ställts till förfogande för Uddeholms AB, ett företag som har stor betydelse för sysselsättningen i länet.

Det finns knappast skäl att göra någon speciell framställning till regeringen om problemen i länet. Dessa är redan väl kända. När det gäller åtgärder för att lösa sysselsättningsfrågan på kortare och längre sikt pågår sådant arbete bl. a. inom ramen för länsplaneringen. Regeringen har dessutom tillsatt en speciell delegation, Värmlandsdelegationen, under ordförandeskap av landshövding Bengt Norling. Delegationen skall bl. a. samordna erforderliga insatser i länet samt komma med förslag till nya verksamheter m. m. Särskilda medel för verksamheten har ställts till förfogande.

Med hänvisning till det anförda och till vad tidigare sagts om olika åtgärder för utsatta branscher finner utskottet inte skäl att föreslå någon åtgärd på grund av motionen.

Karin Flodström m. fl. (s) behandlar utförligt i motionen 1326 Örebro län. Motionen mynnar ut i ett yrkande att riksdagen hos regeringen skall begära att *särskilda sysselsättnings- och näringspolitiska åtgärder skall vidtas i länet*.

Problemen i Örebro län är till stora delar desamma som för de intilliggande länen Värmland och Västmanland. Befolkningsutvecklingen har stagnerat. Det finns åtskilliga mindre och medelstora orter av brukskaraktär med typiska problem som ensidigt näringsliv och beroende av ett dominerande företag. Det gäller exempelvis Degerfors, Karlskoga, Hällefors och Ljusnarsberg. Arbetslösheten i länet uppgick i mars i år till 3,0 % mot 2,3 % i riket. Att arbetslösheten trots allt inte är högre

förklaras bl. a. av att arbetsmarknadspolitiskt stöd har satts in för att hålla uppe sysselsättningen i specialstålindustrin och vissa delar av verkstadsindustrin.

Lösningen på de problem i Örebro län som hänger samman med specialstålindustrins strukturförhållanden måste sökas inom ramen för det arbete som centralt och regionalt utförs beträffande denna bransch. I övrigt hänvisar utskottet till vad som tidigare sagts om närings- och regionalpolitikens allmänna inriktning. Det går inte att komma ifrån att åtskilliga svårigheter är betingade av den svaga konjunkturen. Utskottet kan inte ställa sig bakom att riksdagen gör en särskild framställning som rör Örebro län. Motionen bör därför inte föranleda någon åtgärd.

Sysselsättningsproblemen i Norduppland behandlas i motionen 1668 av Oswald Söderqvist m. fl. (vpk). I motionen pekas bl. a. på förhållandena i orter som Skutskär, Söderfors och Österbybruk. Även sysselsättningsproblemen i Forsmark berörs i sammanhanget. Motionärerna vill ha en *plan för utveckling av industri och sysselsättning i länsdelen*.

För att möta nedgången i sysselsättningen i bl. a. bruksorterna i Uppland har regeringen tillsatt den s. k. Nordupplandsgruppen. Gruppen skall samordna insatser i denna del av länet samt ta initiativ till etablering av nya verksamheter i området.

I anslutning till situationen i Forsmark har speciella resurser satts in för att underlätta svårigheterna inom byggnads- och anläggningssektorn.

Planeringsarbete av det slag motionärerna efterlyser bör utföras inom ramen för länsplaneringen och det arbete Nordupplandsgruppen utför. Med hänvisning därtill och vad tidigare sagts om särskilda insatser i orter med specialstålverk avstyrker utskottet motionsyrkandet.

Eskilstuna regionens problem behandlas i motionen 1977/78: 816 av Rolf Hagel (apk) och Alf Lövenborg (apk). Motionärerna vill att riksdagen hos regeringen skall begära att skyndsamma åtgärder vidtas för att till regionen lokalisera lämpligt industriföretag med inriktning på förädling och bearbetning av stålprodukter.

Utskottet är medvetet om de problem med ensidig näringsstruktur baserad på metallmanufaktur som kännetecknar Eskilstunaområdet. Det framstår emellertid inte som meningsfullt att biträda motionärernas förslag. I stället får utskottet hänvisa till att länsstyrelsen i Södermanlands län på regeringens uppdrag har tillsatt en arbetsgrupp för att samordna de regionalpolitiska och sysselsättningspolitiska insatserna på de orter i länet som drabbas av strukturförändringar inom metallmanufaktur-sektorn. Gruppen skall bl. a. kartlägga expansionsmöjligheter i länet hos andra företag än företaget inom den angivna branschen.

Vidare förväntas att gruppen skall till konkreta projekt vidareutveckla sådana förslag till åtgärder som kräver beslut på central nivå. Det förutsätts att gruppen skall i sitt arbete hålla kontinuerlig kontakt med industridepartementet.

På central nivå finns dessutom, som tidigare nämnts, en grupp med företrädare för berörda departement och med anknytning till etableringsdelegationen. Denna grupp skall bl. a. utarbeta förslag till åtgärder som omfattar bl. a. Södermanlands län. Särskilda medel har anvisats för de berörda gruppernas arbete.

Befolkningen i Skaraborgs län har ökat med ca 4 500 personer sedan 1974. Arbetslösheten i länet var i mars i år enligt arbetskraftsundersökningarna något lägre än i riket. Situationen i länet har emellertid försämrats sedan föregående år, och i februari månad i år var totalt bortemot 5 000 personer engagerade i arbetsmarknadsutbildning och beredskapsarbete.

I motionen 809 av Arne Blomkvist m. fl. (s) begärs *insatser från samhällets sida i länet*. Enligt motionen uppvisar även denna del av landet betydande problem med bl. a. stor arbetslöshet. Motionärerna pekar bl. a. på att åtskilliga sysselsättningstillfällen inom bilindustrin i länet har försvunnit samt att många underleverantörer i länet till denna industri och till varven råkat i svårigheter. Härtill kommer strukturförändringarna inom träindustrin och tekoindustrin. I motionen föreslås att Falköpings kommun skall föras in i den s. k. grå zonen samt att en fortsatt, begränsad verksamhet i Ranstad skall säkras.

Situationen i Skaraborgs län var föremål för en interpellationsdebatt i kammaren den 13 januari i år. Industriminister Åsling uttalade därvid att den nuvarande försvagningen av länets arbetsmarknad måste ses mot bakgrund av bl. a. den internationella lågkonjunkturen. På längre sikt ansåg statsrådet att utsikterna för länets arbetsmarknad tedde sig gynnsammare än för riket som helhet.

Utskottet delar den av industriministern redovisade uppfattningen. Utskottet noterar härutöver att länsstyrelsen fått regeringens uppdrag att i samarbete med jordbrukets organisationer undersöka möjligheterna till en integrerad utveckling inom livsmedelsindustrin och jordbruket. När det gäller den fortsatta verksamheten i Ranstad vill utskottet hänvisa till att den frågan bereds i näringsutskottet i anslutning till propositionen 1977/78: 124.

Med hänvisning till det anförda bör motionen 809 inte föranleda någon åtgärd.

Utmärkande för näringslivet i Göteborgsregionen är det relativt stora inslaget av industriell verksamhet. Industrin domineras i sin tur av ett fåtal branscher och företag. Verkstadsindustrin svarar för ca 65 % av hela industrisysselsättningen. Volvo, SKF och Götaverken ger ensamma arbete åt ca 40 % av alla industrisysselsatta i regionen. Den angivna strukturen gör arbetsmarknaden känslig för strukturella och konjunkturella förändringar.

Sysselsättningen i Göteborgsregionen ökade med ca 2 800 arbetstillfällen per år under perioden 1971--1975. Tillväxten skedde främst inom

den offentliga sektorn, men även tillverkningsindustrin expanderade med ca 500 anställda per år. Efter år 1975 har industrissysselsättningen minskat med sammanlagt närmare 7 000 personer varav 6 000 i Göteborgs kommun. Antalet anställda på varven beräknas ha minskat med ca 3 000. Härtill skall läggas 1 000 arbetstillfällen som försvunnit för entreprenadanställda och hos legotillverkare och underleverantörer till varven.

Genom fortsatt expansion inom den offentliga sektorn har sysselsättningen totalt sett kunnat hållas uppe, men självfallet har omställningen inneburit stora problem. Utsikterna för de kommande åren inger också oro. En fortsatt neddragning av antalet anställda vid varven kan väntas. Den totala effekten för åren 1976—1979 av hittills fattade beslut om varven beräknas för Göteborgsvarven bli en minskning av antalet arbetsplatser med 6 000 eller drygt 40 %. Härtill kommer den nedgång av antalet sysselsatta som kan förväntas hos legotillverkare och underleverantörer som en följd av nedskärningen av varvskapaciteten. I Göteborgsregionen beräknas detta innebära ett ytterligare bortfall på ca 1 300 arbetstillfällen under samma period.

En ny proposition om varvsnäringens framtid väntas i juni i år.

Arbetsmarknaden i Göteborgsregionen är mycket ansträngd. Länsstyrelsen beräknar att ca 10 % av dem som är i arbete i länet är sysselsatta genom arbetsmarknadspolitiska åtgärder utanför den öppna arbetsmarknaden.

Antalet arbetslösa kassamedlemmar i Göteborgs och Bohus län var i mars i år ca 4 250, en ökning med inte mindre än 1 700 på ett år.

Kurt Hugosson m. fl. (s) begär i motionen 1656 att ett *åtgärdsprogram tas fram för att stärka sysselsättningen i Göteborgsområdet*. Programmet bör utarbetas av industri- och arbetsmarknadsdepartementen i samverkan med de fackliga organisationerna och kommunala representanter. I motionen görs en omfattande genomgång av förhållandena i Göteborgsområdet. I ett avslutande avsnitt anlägger man synpunkter på vilka åtgärder som erfordras för att trygga sysselsättningen och bygga ut näringslivet. Motionärerna betonar särskilt vikten av att upprätthålla sysselsättningen vid varven och betydelsen av en positiv utveckling av Göteborgs hamn.

Utskottet har tidigare framhållit (AU 1976/77: 7) att betydande insatser från samhällets sida är nödvändiga för att sysselsättningen skall kunna hävdas i Göteborgsregionen. Utskottet är mot bakgrund av beskrivningen i motionen och vad ovan anförts angeläget att stryka under det tidigare uttalandet. När det gäller motionärernas förslag om utarbetande av ett åtgärdsprogram vill utskottet framhålla följande.

Regeringen har tillsatt en delegation, Göteborgsdelegationen, för att angripa de sysselsättningspolitiska problemen i regionen. Delegationen har bl. a. till uppgift att verka för samordning av sysselsättningsplane-

ringen i regionen på lång sikt. På kort sikt skall konsekvenserna av driftinskränkningar inom varven belysas. En till delegationen knuten arbetsgrupp har i uppdrag att närmare överväga de åtgärder som behövs för att förbättra sysselsättningsläget. Enligt utskottets uppfattning är det mindre lämpligt att nu skapa ytterligare ett forum för att utarbeta åtgärdsprogram för Göteborgsområdet. De av motionärerna behandlade frågorna bör hanteras inom ramen för delegationens och länsplaneringens arbete med sysselsättningsfrågorna. Motionen bör därför inte föranleda någon åtgärd.

En särskild fråga som rör omlokalisering till J ö n k ö p i n g tas upp i motionen 386 av Åke Gustavsson m. fl. (s). Motionärerna vill att statmakterna skall initiera en diskussion med Lantbrukarnas Riksförbund om *flyttning från Stockholm till Jönköping av de centrala delarna av jordbrukets föreningsrörelse*.

Utskottet har tidigare behandlat en motion med samma syfte (AU 1976/77: 7). Utskottet avstyrkte då motionen med hänvisning till att det måste ankomma på organisationen själv att avgöra var den vill ha sin verksamhet förlagd. Utskottet erinrade härutöver om möjligheterna att inom lokaliseringstödets ram ge bidrag till flyttning av administrativ verksamhet. Slutligen hänvisades till att det ingår i sysselsättningsutredningens uppdrag att se över de stödformer som är avsedda för den privata tjänstesektorn och de administrativa funktionerna inom industrin. Utskottet har samma uppfattning i dag och avstyrker följaktligen motionen 386.

Det aktuella arbetsmarknadsläget på G o t l a n d kännetecknas av en i förhållande till andra län tämligen god balans mellan antalet arbetsökande och lediga platser. Detta innebär emellertid inte att situationen på Gotland är problemfri. Förutom Gotlands speciella situation när det gäller transporter kan man i det regionalpolitiska sammanhanget främst peka på den låga industrialiseringsgraden och den oförmånliga befolkningssammansättningen med en stor andel äldre personer.

Behovet av åtgärder på Gotland tas upp i två motioner.

Bernt Ekinge m. fl. (fp) föreslår i motionen 811 att en *Gotlandsdelegation* tillsätts med uppgift att lägga fram en plan för Gotlands utveckling. I motionen nämns också en rad åtgärder som skulle vara ägnade att förbättra Gotlands situation. Förslagen avser transportområdet, kriminalvårdsanstalten i Lärbro och underhåll av kyrkor. Även i motionen 1407 av Georg Danell (m) och Lars Schött (m) föreslås ytterligare statliga insatser när det gäller Gotland. Motionärerna vill att Gotland skall få samma förmånliga ställning som orter i det inre stödområdet. Vidare efterlyser man ökade insatser när det gäller statliga lokaliseringar och beträffande utbildningsväsendet.

Utskottet är inte berett förorda att en särskild Gotlandsdelegation inrättas. Det planeringsarbete som Bernt Ekinge m. fl. vill få till stånd

bör utföras inom ramen för länsplaneringen. Inte heller är utskottet berett förorda att Gotland nu inrangeras i det inre stödområdet. Utskottet hänvisar i den frågan till vad tidigare sagts om sysselsättningsutredningens uppdrag beträffande stödområdesindelningen. Det bör dessutom noteras att Gotland i vissa hänscenden är mer gynnat än flertalet regioner i det allmänna stödområdet. Till företag på Gotland kan utgå sysselsättningsstöd, och Gotland har samma möjligheter som kommuner i det inre stödområdet att få stöd till kommunala industrier.

Med hänvisning till det anförda bör motionerna 811 och 1407 inte föranleda någon åtgärd.

Arbetsmarknadssituationen i Kalmar län behandlas i motionen 828 av Eric Rejdnell (fp). I motionen begärs att regeringen skall vidtaga åtgärder för *lokalisering av statlig verksamhet till Kalmar län*. Enligt motionären har länet många och i vissa fall svåra sysselsättningsproblem. Bl. a. pekas på konsekvenserna av beslutad nedläggning av F 12 samt strukturförändringarna inom glasindustrin. Med hänsyn härtill föreslår motionären att statlig verksamhet lokaliseras till länet. Två aktuella lokaliseringsobjekt förs fram. I det ena fallet gäller det ett av organisationskommittén för havsresursfrågor föreslaget havsforskningsinstitut. Det andra fallet avser en verksamhet med mikrofilmning av den svenska dagspressen, som föreslagits av tidningsfilmingskommittén.

Frågan om inrättande av ett havsforskningsinstitut tas upp i propositionen 1977/78: 167, som kommer att behandlas av näringsutskottet inom kort. I propositionen föreslås att en delegation skall inrättas för att samordna den svenska havsresursverksamheten. Till delegationen skall enligt förslaget knytas ett kansli. Med anledning av den nämnda propositionen har väckts motioner med förslag till lokaliseringsort, däribland Kalmar, för den föreslagna verksamheten. Den aktuella lokaliseringsfrågan kommer således inom kort att behandlas av riksdagen i annat sammanhang.

I propositionen 1977/78: 114 behandlas frågan om hur filmningsarbetet för bevarande av dagspress skall organiseras. Utbildningsutskottet, som behandlar frågan, har berett arbetsmarknadsutskottet tillfälle att yttra sig över två motioner i vilka yrkas att filmningsverksamheten skulle förläggas till Kalmar.

Arbetsmarknadsutskottet har i ett enhälligt yttrande (AU 1977/78: 8 y) sagt bl. a. att utskottet biträder motionärernas uppfattning att det är angeläget att man speciellt undersöker om verksamheten kan förläggas till Kalmar och att det därvid finns anledning uppmärksamma att i Kalmar inom arbetsvårdens ram drivs en verksamhet med mikrofilmning som i och för sig med fördel synes kunna utvidgas till att gälla även tidningsfilmning.

Med hänvisning till det anförda finns det inte skäl att föreslå någon åtgärd på grund av motionen.

Blekinge län har under den senaste 10-årsperioden haft en svagare befolkningsutveckling än riksgenomsnittet. Under 1970-talet kan noteras en viss sammanlagd ökning av befolkningen, men utflyttningen av ungdomar är relativt stor. Länsstyrelsen räknar med en minskning av invånarantalet under perioden fram till 1981.

Industrin intar en nyckelroll i Blekinges näringsliv. Av de sysselsatta är 40 % anställda i industriföretag. Den helt dominerande branschen är verkstadsindustrin med mer än två tredjedelar av den totala industri-sysselsättningen. De fem största industriföretagen svarar för mer än hälften av sysselsättningen i branschen. Beroendet av ett fåtal stora företag och specialiseringen till vissa branscher medför problem för länet.

Antalet kvarstående sökande vid arbetsförmedlingen i länet uppgick i slutet av februari i år till ca 2 000. Enligt AKU för mars i år var andelen arbetslösa av arbetskraften i länet något lägre än för riket. I sammanhanget bör dock beaktas att ett betydande antal personer är verksamma i arbetsmarknadsutbildning (inkl. företagsutbildning) och beredskapsarbete. I februari i år uppgick detta antal sammanlagt till bortemot 5 200, vilket innebär mer än en fördubbling i förhållande till samma månad förra året.

I motionen 1345 begär Bertil Måbrink (vpk) att en *statlig industri- och sysselsättningsplan för Blekinge* skall utarbetas. Motionären redovisar en rad förslag till åtgärder som bör förverkligas. Förslagen avser bl. a. utbyggnadsprojekt inom kommunikationsområdet, alternativ produktion inom industrin samt satsning på trädgårdsnäring och fiske.

Utskottet har tidigare avvisat ett liknande förslag av Bertil Måbrink när det gäller Gävleborgs län. Samma resonemang är tillämpligt för den nu aktuella motionen. Länens planeringsfrågor bör i första hand behandlas inom ramen för länsplaneringen. Motionen avstyrks sålunda.

Utskottet tar slutligen upp frågor som rör de båda länen i Skåne.

Den kraftiga expansionen under 1960-talet och början av 1970-talet i Malmöhus län har avstannat. Antalet sysselsatta minskade under de två senaste åren med ca 9 000 personer, vilket motsvarar 3 % av sysselsättningen. Problemen är störst inom varven, pappersindustrin, textil- och konfektionsindustrin samt gummiindustrin. I de delar av länet där dessa branscher dominerar har betydande svårigheter uppstått. Här kan nämnas Trelleborg (gummiindustrin) och Landskrona (varvsindustrin). Även Malmö kommun, vars befolkning minskat med 13 000 personer sedan 1973, har drabbats, främst på grund av utvecklingen inom varvs- och tekoindustrierna.

Länsstyrelsen i Malmöhus län har specialstuderat utvecklingen inom varvsindustrin i anslutning till analysarbetet i regeringens kansli av varvens situation. I studien redovisas konsekvenserna för länet av olika alternativ med nedläggning eller neddragning av verksamheten vid varven. Länsstyrelsen framhåller att en nedläggning av varven i Malmö och

Landskrona skulle i flera avseenden slå undan förutsättningarna att realisera uppställda mål för den regionala utvecklingen. Det beräknas att f. n. bortemot 20 000 personer i länet är direkt beroende av varven, varav 5 000 i Landskrona, 9 100 i Malmö och 5 300 i övriga kommuner. Det antas i utredningen att de verkliga siffrorna kan vara t. o. m. något högre än de här redovisade.

Inom länsstyrelsen har även Trelleborgsregionen varit föremål för ingående studium. Personalreduktionen i gummiindustrin har medfört utflyttning från regionen.

Arbetsmarknadsläget i Malmöhus län har försämrats det senaste året. Andelen arbetslösa i arbetskraften var under 1:a kvartalet i år enligt AKU 2,9 % i länet mot 2,4 % i riket. Vid en jämförelse mellan förhållandena i länet vid februari månads slut år 1977 och i år framgår att antalet kvarstående arbetssökande ökat från ca 8 200 till ca 11 200 medan antalet kvarstående lediga platser minskat från ca 4 200 till 3 850. Antalet personer i arbetsmarknadsutbildning (inkl. företagsutbildning) och beredskapsarbete uppgick i februari månad i år till ca 5 600 resp. drygt 2 900, vilket innebär en ökning med sammantaget ca 2 100 personer.

Folkmängden i Kristianstads län har under 1970-talet ökat med mer än 10 000 personer med en relativt jämn årlig tillväxt på 1 500—2 000 personer. Utvecklingen har emellertid varierat i olika delar av länet. Folkmängden i Simrishamn och Tomelilla kommuner har sålunda minskat med ca 7 500 personer sedan år 1950. Under senare tid har dock en viss stabilisering i utvecklingen i detta område kunnat noteras.

Länet har haft en jämförelsevis gynnsam sysselsättningsutveckling under de senaste åren. Den registrerade arbetslösheten har legat på en låg nivå. Detta förhållande gäller även i dagsläget. Enligt arbetskraftsundersökningarna (AKU) under 1:a kvartalet i år var nämligen andelen arbetslösa i arbetskraften i länet 1,9 % mot 2,4 % för riket. Det bör emellertid tilläggas att antalet kvarstående arbetssökande vid månads slut ökat betydligt från februari år 1977 till samma månad i år. Antalet personer i arbetsmarknadsutbildning och beredskapsarbete är också väsentligt större än för ett år sedan.

Slutligen bör nämnas att för Skånelänens del spelar jordbruket fortfarande en betydande roll inom näringslivet, med både direkta och indirekta verkningar för sysselsättningen.

Situationen i Skåne har tagits upp i flera motioner.

I motionen 818 av Eric Holmqvist m. fl. (s) redovisas utförligt sysselsättningsläget i Skåne. Redovisningen innehåller uppgifter av det slag som presenterats inledningsvis i detta avsnitt. Särskilt uppehåller man sig vid de problem som varvens svårigheter för med sig. Motionen mynnar ut i en begäran att riksdagen skall underrätta regeringen om vad som anförts om *sysselsättningssituationen i Skåne*.

Hans Petersson i Röstånga m. fl. (fp) vill i motionen 1352 ha en *särskild delegation för behandling av sysselsättningsproblemen m. m. i Skåne*. Motionärerna anser att situationen i Skåne, och då inte minst i storstadsområdena i Västskåne, i flera avseenden är alarmerande. Samarbete bör därför etableras mellan de båda Skånelänen för att man gemensamt skall analysera den uppkomna situationen samt föreslå åtgärder. Statligt stöd bör utgå, anser motionärerna.

Eric Jönsson m. fl. (s) tar i motionen 613 upp *Malmöregionens problem*. Mot bakgrund av utvecklingen i regionen med vikande sysselsättning och hög arbetslöshet, speciellt bland ungdomar, föreslås att kraftfulla sysselsättnings- och näringspolitiska insatser vidtas. I motionen framhålls även betydelsen av att kommunerna i sydvästra Skåne får tillstånd att bygga erforderligt antal bostäder.

Situationen i *Trelleborgsregionen* behandlas av Per Olof Håkansson (s) i motionen 819. Mot bakgrund av regionens arbetsmarknadsläge föreslår motionären att Trelleborgs kommun tills vidare skall ingå i den grå zonen. Motionären vill även att regeringen vidtar åtgärder som stärker regionen när det gäller avgränsning, lokalisering och utbyggnad av samhällets servicefunktioner. Bl. a. anförs att den administrativa gränsdragningen för distrikt inom polisväsendet, lantmäteriverksamheten och arbetsförmedlingen m. m. bör ske på sådant sätt att de regionalpolitiska målen tillgodoses.

Nils Erik Wååg m. fl. (s) går i motionen 1315 igenom *svårigheter som företag i skilda branscher haft på senare tid i Kristianstads län*. Man pekar bl. a. på svårigheter för Broby industrier och på sysselsättningsproblem i Österlenområdet. Motionärerna vill att regeringen när det gäller att fördela tillgängligt stöd skall beakta vad som anförs i motionen.

Slutligen föreslår Bo Lundgren (m) och Wiggo Komstedt (m) i motionen 392 att den av riksdagen fastställda *befolkningsramen för Kristianstads län skall ändras*. Som skäl härför anförs att befolkningstalet i länet redan nu ligger mycket nära den övre delen av befolkningsramen för 1985.

Som framgår av det ovan anförda har även de sydligaste delarna av landet problem när det gäller att hålla sysselsättningen uppe. Förutom konjunkturläget är strukturförändringarna inom bl. a. varvs- och teko-sektorerna bidragande orsaker härtill. Genom branschriktade åtgärder och arbetsmarknadspolitiska insatser har man från det allmännas sida gjort betydande ansträngningar för att mildra verkningarna för enskilda personer. Det kan nämnas att i februari i år var ca 8 500 personer sysselsatta i arbetsmarknadsutbildning och beredskapsarbete i Malmöhus län.

Även mer långsiktigt verkande åtgärder har vidtagits. Lokaliseringsstöd har tilldelats företag i sydöstra Skåne. När det gäller varvsnäringen hänvisar utskottet till den tidigare nämnda propositionen, som aviserats

till juni 1978. Det finns anledning räkna med att sysselsättningsproblemen i den propositionen kommer att behandlas i ett större perspektiv.

Vad härfter angår motionsyrkandena kan utskottet inte biträda förslaget om en Skånedelelegation. Som anförts i andra sammanhang bör sysselsättningsfrågorna i första hand behandlas inom länsplaneringen. Därvid bör ånyo påpekas vikten av att denna blir mer åtgärdsinriktad. Det bör också vara möjligt att vidareutveckla samarbetet i planeringsfrågor mellan de båda Skåneläncn (se AU 1976/77: 7). Något särskilt uttalande från riksdagens sida i anslutning till motionerna av Eric Holmqvist m. fl. (s) och Eric Jönsson m. fl. (s) kan inte anses påkallat. Problemen är väl kända och kan i viktiga delar väntas bli behandlade i anslutning till den aviserade varvspropositionen. Problemet med administrativa gränser, som Per Olof Håkansson tar upp, bör i första hand prövas på regional nivå och i anslutning till respektive myndighets verksamhet. Motionsyrkandet bör därför inte föranleda någon åtgärd. Yrkandet i samma motion att Trelleborg skall ingå i den grå zonen har utskottet behandlat tidigare i betänkandet.

Vad slutligen angår de båda motioner som anknyter till Kristianstads län, 1315 av Nils Erik Wååg m. fl. (s) och 392 av Bo Lundgren (m) och Wiggo Komstedt (m), vill utskottet anföra följande. Broby industriers framtid torde komma att bedömas inom den utredning om skogsägarföretagen som nyligen startats. När det gäller lokaliseringsstöd har, som tidigare sagts, sådant stöd utgått även i Kristianstads län. Yrkandet om en ny planeringsram för länet bör inte föranleda någon åtgärd nu. Frågan bör lämpligen tas upp i det större regionalpolitiska sammanhang som blir aktuellt nästa riksmöte.

Med det anförda har utskottet besvarat samtliga i sammanhanget upptagna motioner, som inte bör föranleda någon åtgärd.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *ny länsplaneringsomgång* att motionen 1977/78: 1658 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
2. beträffande *mer aktiv roll för landstingen i länsplaneringsarbetet* att riksdagen avslår motionen 1977/78: 893, yrkandet 22,
3. beträffande *omprövning av ortsplannen* att riksdagen avslår motionen 1977/78: 893, yrkandet 23,
4. beträffande *direktiv om ortsplan grundad på kommunala prioriteringar* att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1713,
5. beträffande *befolkningsramarna* att riksdagen avslår motionen 1977/78: 893, yrkandet 21,
6. beträffande *lokalisering m. m. av förädlingsindustri med an-*

- knytning till jord- och skogsbruk att motionerna 1977/78: 893, yrkandet 24, och 1977/78: 1324 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
7. beträffande *utvidgning av det allmänna stödområdet med Hofors och Ockelbo* att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1357,
 8. beträffande *utvidgning av det allmänna stödområdet med Älvkarleby, Tierp och Östhammar* att riksdagen avslår motionen 1977/78: 276,
 9. beträffande *Blekinge län som temporärt stödområde* att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1657,
 10. beträffande *utvidgning av det inre stödområdet med delar av Örnköldsviks kommun* att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1340,
 11. beträffande *jämställande av Vimmerby och Hultsfred med kommuner i den s. k. grå zonen* att riksdagen avslår motionen 1977/78: 487,
 12. beträffande *jämställande av Trelleborg med kommuner i den s. k. grå zonen* att riksdagen avslår motionen 1977/78: 819, yrkandet 1,
 13. beträffande *uppföljning och kontroll av beviljat lokaliseringssöd* att riksdagen avslår motionen 1977/78: 486,
 14. beträffande *samråd med kronofogdemyndighet i ärenden om lokaliseringssöd* att motionen 1977/78: 824 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
 15. beträffande *beslutsram för regionalpolitiskt stöd* att riksdagen medger att under budgetåren 1973/74—1978/79 regionalpolitiskt stöd får beviljas — utöver outnyttjat utrymme av de ramar för beslut om regionalpolitiskt stöd som har fastställts för treårsperioden 1970/71—1972/73 — med sammanlagt högst 4 800 000 000 kr. med den huvudsakliga fördelning som har angetts i budgetpropositionen,
 16. att riksdagen godkänner vad som har förordats i budgetpropositionen i fråga om *försöksverksamheten med könskvotering vid vissa former av regionalpolitiskt stöd och regionalpolitiskt stöd vid marknadsföringsåtgärder*,
 17. att riksdagen till *Regionalpolitiskt stöd: Bidragsverksamhet* för budgetåret 1978/79 anvisar ett förslagsanslag av 273 300 000 kr.,
 18. att riksdagen medger att för budgetåret 1978/79 *statlig garanti för lån i lokaliseringssyfte till rörelsekapital m. m.* beviljas med sammanlagt högst 30 000 000 kr.,
 19. att riksdagen till *Regionalpolitiskt stöd: Lokaliseringsslån* för budgetåret 1978/79 anvisar ett investeringsanslag av 600 000 000 kr.,

20. beträffande *stöd till uthyrningsstugor i glesbygder* att motionerna 1977/78: 608, yrkandena 1—2, och 1977/78: 616 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
21. att riksdagen med bifall till budgetpropositionens förslag samt med avslag på motionen 1977/78: 608, yrkandet 3, till *Särskilda stödåtgärder i glesbygder* för budgetåret 1978/79 anvisar ett reservationsanslag av 21 000 000 kr.,
22. att riksdagen med bifall till budgetpropositionens förslag samt med avslag på motionen 1977/78: 608, yrkandet 4, till *Bidrag till kommunala industrilokaler* för budgetåret 1978/79 anvisar ett reservationsanslag av 30 000 000 kr.,
23. beträffande *ändrade villkor för bidrag till kommunala industrilokaler* att riksdagen avslår motionen 1977/78: 893, yrkandet 20,
24. beträffande *stöd till kommunala industrilokaler på Öland samt i Högsby, Hultsfreds och Vimmerby kommuner* att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1667,
25. beträffande *det regionalpolitiska stödet till Norrland m. m.* att motionen 1977/78: 615 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
26. beträffande *prioriteringen av regionalpolitiskt stöd till inre stödområdet* att motionen 1977/78: 607 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
27. beträffande *inrättande av ett regionalt utvecklingsinstitut för Norrland* att motionen 1977/78: 817 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
28. beträffande *arbetsgrupp för Jokkmokks kommun* att motionen 1977/78: 820 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
29. beträffande *regionalpolitiska insatser i Västerbottens län* att motionen 1977/78: 1350 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
30. beträffande *regionalpolitiska insatser i Jämtlands län* att motionen 1977/78: 1347 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
31. beträffande *statligt industricentrum i Ånge kommun* att motionerna 1977/78: 617 och 1977/78: 823 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
32. beträffande *regionalpolitiska insatser m. m. i Gävleborgs län* att motionen 1977/78: 1716, yrkandena 1 och 2, inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
33. beträffande *statlig industri- och sysselsättningsplan för Gävleborgs län* att motionen 1977/78: 1346 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
34. beträffande *differentieringen av näringslivet på bruksorterna i Gästrikland* att motionen 1977/78: 810 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,

35. beträffande *regionalpolitiska insatser i Kopparbergs län* att motionen 1977/78: 1325 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
36. beträffande *utvecklingsplaner för Kopparbergs län och Bergslagen i övrigt* att motionen 1977/78: 815 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
37. beträffande *regionalpolitiska insatser i Värmlands län* att motionen 1977/78: 1652 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
38. beträffande *regionalpolitiska insatser i Örebro län* att motionen 1977/78: 1326 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
39. beträffande *plan för industri och sysselsättning i Norduppland* att motionen 1977/78: 1668 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
40. beträffande *lokalisering av företag till Eskilstunaregionen* att motionen 1977/78: 816 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
41. beträffande *regionalpolitiska insatser i Skaraborgs län* att motionen 1977/78: 809 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
42. beträffande *åtgärdsprogram för Göteborgsområdet* att motionen 1977/78: 1656 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
43. beträffande *omlokalisering av jordbrukets föreningsrörelse till Jönköping* att riksdagen avslår motionen 1977/78: 386,
44. beträffande *tillsättande av en Gotlandsdelegation, m. m.* att motionerna 1977/78: 811 och 1977/78: 1407 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
45. beträffande *lokalisering av viss statlig verksamhet till Kalmar län* att motionen 1977/78: 828 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
46. beträffande *industri- och sysselsättningsplan för Blekinge län* att motionen 1977/78: 1345 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
47. beträffande *sysselsättningsituationen i Skåne* att motionen 1977/78: 818 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
48. beträffande *tillsättande av en Skånedelelegation m. m.* att motionen 1977/78: 1352 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
49. beträffande *regionalpolitiska insatser i Malmöregionen* att motionen 1977/78: 613 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
50. beträffande *administrativ indelning av statlig verksamhet i Trelleborgsregionen* att motionen 1977/78: 819, yrkandet 2, inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
51. beträffande *ökat stöd till näringslivet i Kristianstads län* att motionen 1977/78: 1315 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,

52. beträffande *befolkningsramen för Kristianstads län* att motionen 1977/78: 392 inte föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 27 april 1978

På arbetsmarknadsutskottets vägnar
EVA WINTHER

Närvarande: Eva Winther (fp) Bengt Fagerlund (s), Birger Nilsson (s), Gördis Hörnlund (s), Allan Gustafsson (c), Ingrid Ludvigsson (s), Arne Fransson (c), Bernt Nilsson (s), Pär Granstedt (c), Frida Berglund (s), Margaretha af Ugglas (m), Rune Johnsson i Mölndal (c), Sten Svensson (m), Lars Ulander (s) och Eric Hägelmark (fp).

Reservationer

Bengt Fagerlund, Birger Nilsson, Gördis Hörnlund, Ingrid Ludvigsson, Bernt Nilsson, Frida Berglund och Lars Ulander (alla s) har avgivit följande reservationer.

1. Regionalpolitikens förutsättningar och inriktning

De socialdemokratiska reservanterna anser att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar "Detta vidare" och på s. 11 slutar "maj 1976" bort ha följande lydelse:

En samordnad sysselsättningspolitik med inriktning på regional balans

Som framgår av vad tidigare sagts gav socialdemokratiens politik för sysselsättning och regional utveckling uppmuntrande resultat. Genom en samlad ekonomisk politik som lade grunden för ett expansivt näringsliv och en fortgående förstärkning av den svenska industriaktiviteten kunde vi dels hävda och utveckla sysselsättningen i den privata sektorn, dels skapa förutsättningar för en kraftfull utbyggnad av den offentliga sektorn och dess verksamhet till förmån för den enskilde. Den svenska ekonomin växte till i rask takt. Resurser skapades som genom regionalpolitiska insatser kunde styras till skogslänen och där läggas till grund för sysselsättning och förstärkt befolkningsutveckling. Vi lärde oss att endast i en växande ekonomi kan målen om regional balans och rättvisa hållas levande. Genom den aktiva lokaliseringpolitiken blev det möjligt att omfördela resultaten av den ekonomiska tillväxten och med framgång motverka de starka koncentrationskrafter som finns inbyggda i den privata marknadsekonomin.

Sporrade av dessa framgångar kunde vi gå vidare och höja ambitionerna. Våren 1976 lade den socialdemokratiska regeringen fram en genomarbetad politik för samordnad sysselsättnings- och regionalpolitik (prop. 1975/76: 211). Socialdemokratien kunde där konstatera hur sysselsättningen ökat snabbt under 1970-talets första år. Det hade inneburit att grupper som tidigare saknat förvärvsarbete hade fått möjlighet att delta i arbetslivet. Detta i sin tur hade möjliggjort en ökad produktion av varor och ökade insatser inom vård, utbildning och andra former av samhällsservice.

Genom den ökade sysselsättningen hade det också varit möjligt att genom insatser av regionalpolitisk karaktär fördela sysselsättningsökningen över hela landct. Den kraftiga befolkningsminskningen i skogslänen hade hejrats och vänts till en ökning. Den tidigare snabba befolkningsökningen i storstadsområdena hade dämpats.

Ökningen i sysselsättningen hade främst inneburit nya arbetsmöjligheter för kvinnor som tidigare stått utanför arbetsmarknaden. Detta hade bidragit till att jämna ut klyftorna mellan män och kvinnor i tillgången på arbete.

Socialdemokratien kunde dock samtidigt konstatera att trots de vunna framgångarna fanns det fortfarande människor som ville och kunde delta i arbetslivet men som fortfarande saknade sådana möjligheter. Trots en ständigt ökad produktion fanns det vidare angelägna behov som ännu inte var tillgodosedda.

Socialdemokratien kunde vidare konstatera att trots att sysselsättningsökningen hade fördelats förhållandevis jämnt mellan landets olika delar under senare år och trots att en bättre balans hade skapats i befolkningsutvecklingen förelåg alltför betydande regionala skillnader. Detta tog sig bl. a. uttryck i att kvinnorna i skogslänen inte kunde förvärvsarbete i samma utsträckning som kvinnorna i andra delar av landct. Det tog sig också uttryck i att arbetslösheten genomgående låg på högre nivå i skogslänen än i övriga delar av landet.

Det var mot denna bakgrund av vunna framgångar och framförliggande uppgifter som socialdemokratien utformade riktlinjerna för den samordnade sysselsättnings- och regionalpolitiken.

De allmänna ekonomiska förutsättningarna angavs som en viktig utgångspunkt för politiken. Det är genom ökningen av våra ekonomiska resurser som de materiella framstegen blivit möjliga och som den ökade sociala välfärden har kunnat förverkligas. Ekonomisk tillväxt är följaktligen ett medel att uppnå allmänna välfärdsmål. Endast en ekonomi som befinner sig i expansion kan ge utrymme för ökning av arbetstillfällena i sysselsättningsmässigt underförsörjda områden.

Ekonomisk tillväxt förutsätter, särskilt i ett land som Sverige med dess stora utlandsberoende, en fortgående omvandling av det ekonomiska livet. Detta förutsätter i sin tur rörlighet hos kapitalet mellan och inom

sektorerna, dvs. fortsatt strukturomvandling. Mot denna bakgrund krävs en fortsatt snabb utbyggnad av vår industriella kapacitet.

Den ekonomiska utvecklingen under 1977

Den ekonomiska utvecklingen i Sverige blev utomordentligt svag under 1977. Den samlade produktionen sjönk med ca 2,5 % mellan åren 1976 och 1977. Industriproduktionen minskade med hela 4,5 %. Konsumentpriserna steg med 13 %. Bytesbalansen försvagades kraftigt samtidigt som statsfinanserna drastiskt försvagades.

Den svaga utvecklingen under 1977 sammanhänger självfallet till en viss del med den svaga utvecklingen av den internationella konjunkturen. Men regeringens egen politik har också ett ansvar för den svaga utvecklingen. Den helt dominerande anledningen till den svaga ekonomiska utvecklingen 1977 låg på den inhemska efterfrågans områden. Inte minst faller utvecklingen på investeringsområdet tillbaka på regeringens eget handlande. Industriinvesteringarna gick tillbaka med hela 15 % mellan åren 1976 och 1977. Man kan peka på en rad omständigheter som verkade försvagande på investeringsbenägenheten. Det relativt låga kapacitetsutnyttjandet som regeringens politik ledde fram till och det på en del håll pressade vinstläget är exempel på sådana faktorer. Men ovanpå dessa förhållanden lagrades sedermera effekterna av den systematiska svartmålningen av den svenska ekonomin och dess framtidsutsikter som den borgerliga regeringen ägnade sig åt under sitt första regeringsår. Den fullständiga förvirring som skapades på energiområdet var ytterligare en sådan faktor. Även bostadsbyggandet kom att kraftigt reduceras i förhållande till regeringens bedömningar.

Denna drastiska försvagning av den svenska ekonomin kom självfallet att sätta otvetydiga spår på den svenska arbetsmarknaden. Under loppet av år 1977 försvagades den tidigare mycket starka sysselsättningsutvecklingen samtidigt som antalet varslade om permittering och uppsägning steg, arbetslösheten ökade och antalet nyanmälda och kvarstående lediga platser kraftigt föll tillbaka. Särskilt besvärlig blev situationen för ungdomen.

Den regionala utvecklingen

Det har tidigare konstaterats att den allmänna ekonomiska utvecklingen och därmed sysselsättningsutvecklingen i stort är av avgörande betydelse för möjligheterna att föra en framgångsrik regional balanspolitik. Särskilda lokaliseringspolitiska insatser blir ineffektiva när den totala sysselsättningen stagnerar. Tillskott av nya arbetstillfällen som kan lokaliseras till svaga regioner minskar eller uteblir samtidigt som redan etablerad sysselsättning slås ut eller hotas. Utvecklingen under år 1977 ger en drastisk och ovälkommen illustration till dessa grundläggande förutsättningar för regional- och lokaliseringspolitiken. Riskerna är nu över-

hängande att den växande arbetslösheten och de allt färre arbetstillfällena i de redan tidigare sysselsättningssvaga regionerna snabbt leder till betydande befolkningsförluster. Redan i dag tvingas utskottet registrera tecken på att den positiva befolkningsutveckling som kunde åstadkommas under 1970-talets första hälft nu bryts. Påtagligt försämrade nettoflyttningstal i exempelvis Norrbottens län utgör oroväckande signaler om förestående direkt befolkningsminskning i skogslänen.

De regionalpolitiska konsekvenserna av den svaga ekonomiska utvecklingen under år 1977 kom att tillspetsas genom dramatiska strukturproblem inom flera industribranscher. Utskottet återkommer i anslutning till motioner till frågor som rör de olika länen. I det här sammanhanget redovisas dock några viktiga punkter av betydelse för bedömning av sysselsättningsutvecklingen.

Omställningarna inom specialstålindustrin kom att slå hårt mot Gävleborgs, Örebro, Värmlands och Kopparbergs län. På samma sätt träffades Norrbottens, Kopparbergs, Södermanlands och Västmanlands län hårt av handelsstålsindustrins utveckling under året. Varvsnäringens utveckling skapade stora problem i Göteborgs och Bohus län och i Malmöhus län. Försvagningen i skogssektorn hotade sysselsättningen i Norrlandslänen, Värmland m. fl. län. Tekokrisen satte djupa spår i Boråsregionen, Västerbotten och Skåne. Den allmänna försvagningen av ekonomin och sysselsättningen under år 1977 sammantagna med strukturproblemen gjorde situationen allvarlig i större delen av landet samtidigt som läget blev akut i vissa län.

Norrbottens län befinner sig nu i en utomordentligt allvarlig situation. Enligt länsmyndigheternas bedömningar är risken stor att tillståndet i fortsättningen blir ohållbart med hög arbetslöshet, ökad utflyttning och stagnerad kapitalbildning.

Länsarbetsnämnden bedömer att arbetslösheten blir fortsatt hög under andra och tredje kvartalet 1978. Den säsongmässiga nedgången i arbetslösheten förväntas inte tillnärmelsevis bli av samma omfattning som under tidigare år.

Till detta kommer så att länets arbetsmarknad under våren och sommaren kommer att tillföras mellan 3 000 och 4 000 ungdomar. Möjligheten att skaffa sysselsättning för dessa inom länet bedöms av arbetsmarknadsmyndigheterna som ytterst begränsad.

I *Västerbottens län* ligger nu arbetslösheten på en besvärande hög nivå. Arbetsmarknadsmyndigheterna konstaterar att utan osedvanligt stora arbetsmarknadspolitiska insatser skulle läget nu ha varit än mer besvärande. Antalet lediga platser har fortsatt att minska under lång tid. Särskilt har detta gällt för industrin inom Skellefteåområdet. Under senare tid har andra delar av länet kommit att drabbas av företagsnedläggningar. Frågan om i vilken utsträckning tekoindustrin inom länet kommer att bestå är fortfarande ytterst osäker.

För nytillträdande på arbetsmarknaden och arbetshandikappade består fortsättningsvis svårigheterna att erhålla arbete på den öppna marknaden.

Jämtlands län synes ej i samma utsträckning som vissa andra län ha drabbats av den allmänna försämringen av arbetsmarknadsläget. Ett i och för sig otillfredsställande sysselsättningsläge har således inte försämrats. Fortfarande är dock den relativa arbetslösheten påtagligt högre än i riket som helhet.

Fr. o. m. senare delen av år 1977 har noterats en försämring av läget inom länet. I det första skedet tar detta sig uttryck i att flera branscher och företag infört nyanställningsstopp. Detta drabbar i första hand de nytillträdande på arbetsmarknaden. Genom att uppkomna vakanser ej återbesätts uppstår samtidigt en minskning av antalet arbetstillfällen. Länsmyndigheterna bedömer att arbetsmarknadsläget kommer att försämrats ytterligare under loppet av 1978. Man förväntar sig att det största problemet kommer att bestå i att bereda ungdomarna och andra nytillträdande en meningsfull sysselsättning. Nuvarande insatser i form av beredskapsarbete och arbetsmarknadsutbildning upplevs som klart otillräckliga för att ungdomsarbetslösheten skall kunna minskas eller ens hållas på oförändrad nivå.

I *Västernorrlands län* betecknas arbetsmarknadsläget alltför som mycket kärvt med låg efterfrågan på arbetskraft och ett ökat antal arbetsökande. Länsarbetsnämnden finner det helt klart att även i ett läge med en uppåtående konjunktur kommer sysselsättningsläget inom industrin att undergå en mycket långsam förbättring. De allra flesta företagen inom länet redovisar f. n. en stor överkapacitet i fråga om personal. Flera företag har av den anledningen anställningsstopp i syfte att genom s. k. naturlig avgång dra ner personalstyrkan.

Sammanfattningsvis konstaterar länsarbetsnämnden att fortsatt stöd i form av arbetsmarknadspolitiska åtgärder måste till för att dels motverka en ökad friställning, dels öka sysselsättningsmöjligheterna för de arbetsökande ungdomarna och kvinnorna.

I *Gävleborgs län* råder en förhållandevis god sysselsättning. Arbetslösheten har dock ökat påtagligt under vintern inom byggnadsarbetarnas och de industrianställdas arbetslöshetskassor. För att motverka den ökning i arbetslösheten som kan bli följderna under tredje och fjärde kvartalen i år torde det enligt länsmyndigheterna bli nödvändigt att kraftigt utöka de arbetsmarknadspolitiska insatserna. Man bedömer nu att risken för sysselsättningsminskning är särskilt stor vid järnbruken, inom vissa delar av verkstadsindustrin, handeln och vissa delar av skogsindustrin. De nytillträdande på arbetsmarknaden och då framför allt ungdomarna väntas få särskilda problem.

Kopparbergs läns svaga arbetsmarknad med låg efterfrågan på arbetskraft och begränsade avsättningsmöjligheter för flertalet företag består

fortfarande. Länets arbetsmarknad har under de senaste kvartalen i hög grad präglats av de strukturella förändringarna inom bl. a. järn- och stålindustrin, gruvor och skinnindustrin. Genom det nu totala anställningsstopp som råder inom dessa näringsgrenar har en stor del av de tidigare normala rekryteringsmöjligheterna för ungdomar och nytillträdande undandragits länets arbetsmarknad. Myndigheterna bedömer att även om en förbättring av konjunkturen skulle inträffa under de närmaste kvartalen, kommer genom kända varsel och friställningar där varsel inte behöver lämnas ytterligare ett betydande antal etablerade arbetstagare från främst tillverknings- och byggnadsverksamheten att friställas under de närmaste kvartalen. Detta innebär att arbetslösheten bland kassamedlemmarna kommer att öka under de närmaste månaderna. Därtill kommer den tidigare redovisade ökningen av nytillträdande ungdomar och kvinnor som kommer att få växande svårigheter att finna en sysselsättning. Arbetsförmedlingen bedömer att man i stor utsträckning kommer att bli hänvisad till att försöka påverka de sökande att genomgå utbildning eller gå in i beredskapsarbeten. Man finner dock att dessa åtgärder inte kommer att förslå, varför man befarar att arbetslösheten kommer att öka inom länet under loppet av 1978.

I *Värmlands län* är nu läget prekärt. Den svaga ekonomiska utvecklingen totalt sett liksom den för länet besvärande strukturomvandlingen har medverkat till en stigande arbetslöshet och minskad tillgång på lediga platser. Enligt nyligen publicerade uppgifter, sammanställda inom länsstyrelsen, inger den framtida sysselsättningsutvecklingen i länet den största oro. I februari 1978 uppgick kassaarbetslösheten till över 3 000 personer. Enligt länsmyndigheternas uppskattning kan närmare 10 000 arbetstillfällen inom olika företag försvinna under loppet av 1978, om inte den ekonomiska utvecklingen får en starkt positiv vändning. Till detta kommer att ytterligare något tusental personer kan mista sina arbeten inom skog och stål som en konsekvens av nu föreliggande fusionsplaner mellan de stora företagen i Värmland.

Denna genomgång av sysselsättningsläget i de traditionella skogslänen skulle kunna kompletteras med uppgifter rörande den allvarliga försvagningen av sysselsättningsläget även i andra delar av landet.

Lokaliseringsstöd och etableringssamråd

Den allmänt svaga ekonomiska utvecklingen framtvingar lokaliseringpolitiska insatser i en allt större del av landet. Detta medför att insatserna i stödområdena tunnas ut, vilket minskar stödverksamhetens effektivitet. De regionalpolitiska konsekvenserna av denna utveckling kan visa sig ödesdigra då de inträffat under en period när behovet av koncentrerade stödinsatser framstått som särskilt stort.

Delegationen för etableringsfrågor startade sin verksamhet under hösten 1976. I propositionen 1977/78: 100 redovisar industriministern hit-

tillsvarande erfarenheter från verksamheten. Han konstaterar att etableringsdelegationen inlett kontakter med samrådsföretagen under början av år 1977 och att man nu haft minst en överläggning med flertalet av företagen. Han konstaterar att resultaten av dessa överläggningar visar att företagsledningarnas bedömningar av marknads- och konjunkturutvecklingen i det stora flertalet fall har justerats ned kraftigt från enkät-tillfället hösten 1976 till de muntliga överläggningarna under 1977. Han tvingas konstatera att i rådande konjunkturläge har de planer på expansions- och nyinvesteringar som uppgavs i enkätsvaren med några enstaka undantag skjutits på framtiden. Nyttillkomna planer på investeringar av denna karaktär har inte kunnat noteras. I många fall har också företag som deltagit i samrådet under året 1977 aviserat minskning av sin sysselsättning jämfört med de planer som man tidigare lämnat in till delegationen.

Resultaten av den hittillsvarande verksamheten inom delegationen ger en entydig illustration till vår tidigare redovisade syn att flertalet lokaliseringpolitiska insatser förlorar sin kraft i tider med ekonomisk stagnation och tillbakagång.

Vissa lokaliseringsdelegationer

Under tiden med borgerlig regering har tillsatts ett betydande antal särskilda delegationer bland vilka kan nämnas Norrbottensdelegationen, Göteborgsdelegationen och Värmlandsdelegationen. Utan att närmare gå in på respektive delegations hittillsvarande verksamhet tvingas man konstatera att de sysselsättningsmässiga resultaten av delegationernas arbete hitintills i stort sett uteblivit. Det finns också anledning att i detta sammanhang notera hur den borgerliga regeringen genom de särskilda delegationerna frånträtt det direkta ansvaret för att omedelbara och kraftfulla åtgärder vidtas för att möta de uppkomna problemen.

Socialdemokratis ekonomiska politik åren 1976 och 1977

Våren 1977 förordade socialdemokratin en klart annorlunda inriktning av den ekonomiska politiken. Industriinvesteringarna skulle ges ett ökat stöd genom inrättande av en särskild strukturfond. Kraftfulla insatser skulle göras för att dämpa prisstegringarna.

Budgetunderskottet skulle minskas genom en rad olika inkomstförstärkande åtgärder, vilket skulle ha medfört ett lägre ianspråktagande av den inhemska kreditmarknaden och en klart lägre internationell skuldsättning.

Med en sådan ekonomisk politik kunde vårt lands ekonomiska läge ha utvecklats mindre ogynnsamt än vad som nu skedde under 1977.

Den största skillnaden skulle ha uppnåtts på investeringsområdet. En socialdemokratisk bostadspolitik hade kunnat undvika den kraftiga nedgång i bostadsbyggandet som nu inträffade under 1977. Vi skulle ha

kunnat upprätthålla sysselsättningen inte endast i byggsektorn utan även i den långa raden av industriföretag som fungerar som underleverantörer till byggnadsverksamheten.

Genom att strukturfonden hade kommit i verksamhet redan på ett tidigt stadium under 1977 hade bättre förutsättningar skapats för att undgå den kraftiga försvagningen av industriinvesteringarna. Dessutom hade på ett helt annat sätt strukturfrågorna i svenskt näringsliv kunnat angripas.

Sammanfattningsvis kan det hävdas att om den ekonomiska politiken under 1977 följt de av socialdemokraterna uppdragna riktlinjerna hade produktionsutvecklingen blivit starkare, framför allt till följd av en högre investeringsnivå. Med detta hade följt att människorna hade kunnat beredas sysselsättning inom den egentliga produktionen i en väsentligt större utsträckning än vad som nu är fallet. Behovet av arbetsmarknadspolitiska åtgärder hade väsentligt kunnat begränsas. Därmed hade också förutsättningarna för en effektiv lokaliseringspolitik väsentligt förbättrats.

Politik för sysselsättning och regional balans

Den långa rad motioner rörande regionalpolitiska insatser som utskottet har att behandla visar hur sysselsättningen nu hotas i stora delar av landet, hur riskerna för en växande regional obalans tilltar och hur oron griper omkring sig.

En framgångsrik sysselsättningspolitik, som grundval för förstärkt regional balans, förutsätter att enskilda politiska beslut konsekvent föregås av en prövning av deras såväl omedelbara som långsiktiga effekter på sysselsättningen. Först med en sådan politik kan målet arbete åt alla förverkligas. Samtidigt krävs en målmedveten samordning av handlandet inom ett stort antal verksamhetsområden. Riktlinjerna för den ekonomiska politiken, finanspolitiken, närings- och branschpolitiken, energipolitiken, investeringspolitiken inkl. byggnadsverksamheten samt forsknings- och utvecklingspolitiken måste formos med utgångspunkt i en framtidsinriktad strategi, där politiska ställningstaganden kan inordnas i ett system av samverkande åtgärder för utveckling, sysselsättning och regional balans.

Med den tidigare genomgången av den faktiska utvecklingen resp. den förda politiken har utskottet kunnat konstatera att regeringens sysselsättningspolitik inte svarat upp till dessa grundläggande förutsättningar. Därmed har bl. a. behovet av arbetsmarknadspolitiska insatser ökat utöver vad som behövt betingas av konjunkturutvecklingen. Den regionala balansen har kommit att hotas.

2. Mer aktiv roll för landstingen i länsplaneringsarbetet (mom. 2)

De socialdemokratiska reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 12 som börjar "När utskottet" och slutar "aktuella delen" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill — med anslutning till vad som anförs i motionen — till en början framhålla att det är angeläget att sysselsättningsplaneringen på lokal och regional nivå ges en bred förankring genom aktiv medverkan från alla berörda parter. Planeringen angår inte bara statliga, landstings- och primärkommunala organ. I arbetet måste också delta näringslivs-, fackliga och andra intresseorganisationer. Arbetet bör ske i så decentraliserade former som möjligt. Därmed skapas förutsättningar för att nå ut till de enskilda medborgarna, som planeringen ytterst gäller.

Lika viktigt som att planeringsarbetet bör ha bredaste möjliga förankring är att ansvaret för den samlade sysselsättningspolitiken och för fördelningen av resurserna åvilar staten. Det moderna välfärdssamhället kräver att statsmakterna har möjlighet att utöva ett övergripande inflytande över samhällsutvecklingen. Härav följer att beslut om sysselsättningspolitiska mål och avvägningen i stort av de ekonomiska insatser som skall göras för att nå dessa mål bör ligga i en och samma hand. Detta hindrar självfallet inte att beslutanderätten delegeras till regionala organ inom bestämda ramar.

Mot ovan angivna bakgrund kan utskottet inte acceptera det i budgetpropositionen gjorda uttalandet om en mer aktiv roll för landstingen och de ställningstaganden som ligger bakom det. Att landstingen skall medverka i planeringsarbetet är självklart, och det har redan understrukits ovan. Med den mer aktiva rollen är emellertid avsett att flytta över ansvaret för den regionala planeringen från länsstyrelserna till landstingen. Därmed äventyras statsmakternas möjligheter att ta det övergripande ansvaret för den regionala utvecklingen. En sådan ändring kan inte accepteras. Dess konsekvenser har närmare belysts i den socialdemokratiska reservationen till konstitutionsutskottets betänkande 1977/78: 33 med anledning av motioner rörande den regionala samhällsförvaltningens organisation m. m. vartill hänvisas. Regeringen bör underlättas om vad utskottet anfört med anledning av motionen.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *mer aktiv roll för landstingen i länsplaneringsarbetet* att riksdagen med bifall till motionen 1977/78: 893, yrkandet 22, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

3. Omprövning av ortsplänen (mom. 3)

De socialdemokratiska reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 12 som börjar "Riksdagen har" och slutar "förevarande del" bort ha följande lydelse:

Som understrukits i den socialdemokratiska partimotionen utgör ortsplänen en konkretisering av den långsiktiga inriktningen av regionalpolitiken. Principerna för planen och målen för densamma bör därför enligt utskottets uppfattning ligga fast. Vad nu sagts utesluter självfallet inte att man framdeles kan behöva göra de modifieringar i planen vartill utvecklingen i de olika ortstyperna kan föranleda. Vad utskottet anfört i anslutning till motionen bör bringas till regeringens kännedom.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *omprövning av ortsplänen* att riksdagen med bifall till motionen 1977/78: 893, yrkandet 23, som sin mening ger regeringen till kännä vad utskottet anfört.

4. Befolkningsramarna (mom. 5)

De socialdemokratiska reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar "Samma yrkande" och slutar "föreliggande motionsyrkandet" bort ha följande lydelse:

Det förslag till befolkningsramar som den socialdemokratiska regeringen lade fram i propositionen 1975/76: 211 medgav den flexibilitet som är nödvändig i den regionalpolitiska planeringen. Genom de uttalanden som vid riksdagsbehandlingen av propositionen gjordes om att planeringen för varje län bör inriktas efter viss del av ramen övergavs i realiteten denna princip. Riksdagsbeslutet innebär i praktiken att planeringen i länen inriktas på ett fixt befolkningstal. Som framhålls i den socialdemokratiska partimotionen blir konsekvensen härav att kommunernas och länsorganens planering binds på ett sätt som gör det svårare för dem att lösa de inomregionala problemen. Riksdagen bör därför nu, med frångående av de på hösten 1976 gjorda uttalandena, fastställa att för planeringen i länen skall tillämpas den teknik som avsågs med de befolkningsramar som föreslogs i propositionen 211. Vad utskottet med tillstyrkande av motionen anfört bör regeringen underrättas om.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *befolkningsramarna* att riksdagen med bifall till motionen 1977/78: 893, yrkandet 21, som sin mening ger regeringen till kännä vad utskottet anfört.

5. Lokalisering m. m. av förädlingsindustri med anknytning till jord- och skogsbruk (mom. 6)

De socialdemokratiska reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar "Med anledning" och på s. 15 slutar "någon åtgärd" bort ha följande lydelse:

De frågor om lokaliseringen m. m. av förädlingsindustri med anknytning till jord- och skogsbruk som har tagits upp i den socialdemokratiska partimotionen och i motionen av Bengt Fagerlund m. fl. (s) uppmärksammas självfallet inom länsplaneringen. Möjligheterna att där lösa frågorna är emellertid beroende av de allmänna riktlinjer som dras upp för jordbruks- och skogspolitiken. Vid utformningen av denna politik måste därför konsekvent på riksplanet beaktas även frågor om lokaliseringen av förädlingsverksamheten.

Vad särskilt beträffar skogsnäringen noterar utskottet att det från regeringens sida har aviserats att en proposition i ämnet skall föreläggas riksdagen senast i början av år 1979. Propositionen skall baseras på 1973 års skogsutrednings betänkande Skog för framtid (SOU 1978: 6) och på ett inom industridepartementet bedrivet utredningsarbete om skogsindustrins framtid. Avsikten uppges vara att presentera förslag till ett samlat näringspolitiskt program för skogsnäringen. Utskottet anser det angeläget att man i propositionsarbetet behandlar den i motionen av Bengt Fagerlund m. fl. (s) väckta frågan om tryggande av sysselsättningen i brukssamhällen och andra mindre orter som domineras av träbearbetande industriföretag liksom den i socialdemokraternas partimotion aktualiserade frågan om småsågarnas virkesförsörjning.

Regeringen bör underrättas om vad utskottet anfört med anledning av de båda motionerna.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *lokalisering m. m. av förädlingsindustri med anknytning till jord- och skogsbruk* att riksdagen med bifall till motionerna 1977/78: 893, yrkandet 24, och 1977/78: 1324 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

6. Ändrade villkor för bidrag till kommunala industrilokaler (mom. 23)

De socialdemokratiska reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 21 som börjar "Motsvarande yrkanden" och slutar "aktuella motionsyrkandet" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan ansluta sig till de socialdemokratiska förslagen. En anpassning av bidragsreglerna till vad som gäller för de statliga industricentra innebär att man har garantier för att lokalerna i förväg är åt-

minstone delvis uthyrda och därmed i rimlig tid också tas i bruk och skapar ny sysselsättning. På orter med särskilda svårigheter bör det dock vara möjligt, liksom beträffande det statliga industricentret i Haparanda, att efter särskild prövning efterge kravet på förhandsuthyrning.

Vidare innebär anpassningen till reglerna för de statliga industricentra att den del av kapitalkostnaden som inte täcks av statsbidraget skall tas ut vid hyressättningen. En regel av den innebörden bör tas in i de bidragsbestämmelser som regeringen har utfärdat.

Som motionärerna föreslår bör bidragsverksamheten administreras av arbetsmarknadsstyrelsen.

Regeringen bör underrättas om vad utskottet anfört med anledning av motionen 893.

dels att utskottets hemställan under 23 bort ha följande lydelse:

23. *beträffande ändrade villkor för bidrag till kommunala industrilokaler* att riksdagen med anledning av motionen 1977/78: 893, yrkandet 20, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Särskilt yttrande

av de socialdemokratiska ledamöterna som anför:

Åtgärder i vissa orter och områden

Vi har inte reserverat oss till förmån för några av de motioner som rör enskilda län eller orter. Det innebär inte att vi anser motionärernas uppfattningar felaktiga. Tvärtom framställs i åtskilliga motioner beaktansvärda synpunkter och krav. Det framstår emellertid i rådande läge inte som meningsfullt att yrka bifall till några av motionerna eftersom regeringens uppläggning av den ekonomiska politiken omöjliggör en effektiv regionalpolitik. Om politiken läggs om efter de riktlinjer vi angivit i reservation 1 skapas däremot möjligheter att tillgodose angelägna önskemål och behov från olika regioner.

Vi vill också framhålla att den omständigheten att vi inte reserverat oss beträffande de olika länen inte innebär att vi i alla hänscenden delar de motiveringar för avslag som utskottet för fram. Det gäller exempelvis beträffande Skaraborgs län, där motiveringen innebär att man bör förlita sig på de självläkande krafterna för att lösa de regionalpolitiska problemen. Det finns också i motiveringen på olika ställen en överdriven tilltro till att särskilda grupper i länen skall lösa omfattande och svår-
bemästrade problem eller att begränsade insatser som regionala utvecklingsfonder skall ha en sådan effekt. Som framhållits är det knappast ändamålsenligt att diskutera sådana detaljer så länge de grundläggande förutsättningarna för en offensiv sysselsättningspolitik i folkflertalets intresse saknas.

Bilaga 1

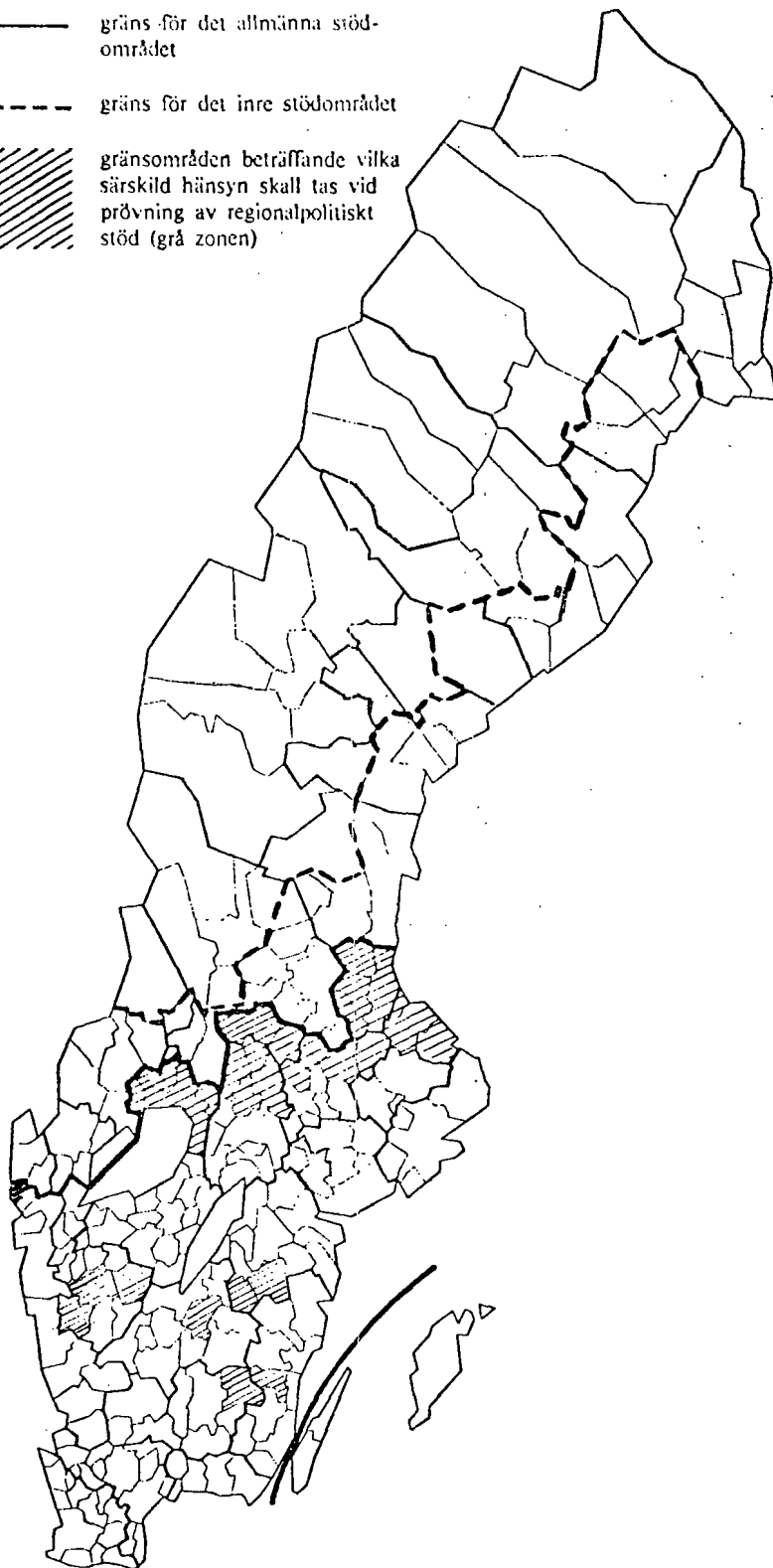
Uppgifter om befolkning och sysselsättning i länen

Län	Befolkning		Rel. arbets- löshet enl. AKU 1:a kvart. 1978	Kvarst. arb. sök. per kvarst. ledig plats vid februari månads slut 1978 ¹
	31/12 1973	31/12 1977		
Stockholms	1 485 587	1 512 179	1,5	1,7
Uppsala	226 502	236 091	2,0	2,7
Södermanlands	249 184	251 933	3,5	2,6
Östergötlands	385 808	391 337	1,6	2,1
Jönköpings	300 548	303 016	1,9	3,2
Kronobergs	168 199	171 073	2,0	3,7
Kalmar	240 087	241 537	3,2	3,5
Gotlands	53 950	54 791	1,7	0,8
Blekinge	154 634	154 565	2,1	2,6
Kristianstads	268 199	275 387	1,9	1,4
Malmöhus	731 748	742 117	2,9	2,9
Hallands	212 490	225 032	1,8	3,9
Göteborgs och Bohus	713 854	714 354	1,8	4,3
Älvsborgs	412 414	421 651	1,8	4,7
Skaraborgs	261 471	265 971	1,6	3,4
Värmlands	283 246	284 708	3,2	8,5
Örebro	273 561	274 207	3,0	4,0
Västmanlands	260 074	260 330	2,5	4,4
Kopparbergs	278 104	284 034	2,8	4,7
Gävleborgs	292 021	294 412	3,1	6,9
Västernorrlands	267 273	268 357	2,9	10,4
Jämtlands	132 542	134 189	3,1	4,8
Västerbottens	233 865	239 247	3,1	8,5
Norrbottnens	259 067	266 598	7,8	16,6
Hela riket	8 144 428	8 267 116	2,4	3,5

¹ Allmän platsanmälan införd i Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län.

Stödområdesindelning 1978

- gräns för det allmänna stödområdet
- - - gräns för det inre stödområdet
- //// gränsområden beträffande vilka särskild hänsyn skall tas vid prövning av regionalpolitiskt stöd (grå zonen)

Innehållsförteckning

Propositionen	1
Motionerna	2
Utskottet	8
Regionalpolitikens inriktning och förutsättningar	8
Planeringsfrågor	11
Särskilda frågor om lokaliseringsstöd	15
Regionalpolitiskt stöd 1978/79	17
Särskilda stödåtgärder i glesbygder	19
Bidrag till kommunala industrilokaler	20
Motioner om vissa orter och områden	21
Utskottets hemställan	41
Reservationer (s)	45
1. Regionalpolitikens förutsättningar och inriktning	45
2. Mer aktiv roll för landstingen i länsplaneringsarbetet	53
3. Omprövning av ortsplänen	54
4. Befolkningsramarna	54
5. Lokalisering m. m. av förädlingsindustri med anknytning till jord- och skogsbruk	55
6. Ändrade villkor för bidrag till kommunala industrilokaler ..	55
Särskilt yttrande (s)	56
Åtgärder i vissa orter och områden	56
 Bilagor	
1. Uppgifter om befolkning och sysselsättning i länen	57
2. Stödområdesindelning 1978	58

